

**KASTEEL
TE KOOP**

KASTEEL TE KOOP

DOOR JOH. VAN HULZEN

G. F. CALLENBACH - NIJKERK

„Die zitten er weer in.”

„De tuinbaas Van der Veer zei het hardop tegen zichzelf en keek rond, of iemand het gehoord had. Maar er was niemand. Hij stond nog wat krom van het gehurkte werk, lichte zijn pet even op. De rand van zijn pet was nat. Hij was er warm van. Hij liet zijn ogen gaan over het grote voorperk, knikte: het was in orde. Van die begonia's had een mens eer — het was een plezier die dingen er in te zetten. Maar — om ze zo te krijgen, weet je, in de bakken, dat was óók niet ieders werk. Daar moest je verstand van hebben, zie je. Ja, je bent tuinbaas van een kasteel, of je bent het niet.

Voor het lange raam van zijn studeerkamer stond de baron. Somber. Hij keek naar het prachtig stukje tuinierswerk van dien trouwen kerel, Van der Veer.

Hoeveel jaren had hij dat park verzorgd, de laatste jaren met telkens minder knechts. Alles was eenvoudiger geworden, minder bewerkelijk. Maar — zag het er nog niet goed uit? Zie nu dat éne perk, voorin het gazon. Het was toch schoon: dat donker rood van de begonia's in dat strak groene kleed van het grasveld!

„Vandaag moet ik het hem toch zeggen,” zei de baron tot zijn dochter Liza.

„Ja — vandaag.”

„Zeg jij het maar aan Trijntje en Anna. Je weet het dus goed: als ze *wil*, kan ze in de stad bij ons blijven. Zeg haar vooral, dat ze *vrij* is, als ze iets anders kan krijgen.

En Trijntje — ontslag.”

„Ik weet het, vader.”

„En wil jij Van der Veer nu even laten roepen — och neen, ik ga zelf de tuin in.”

Het was een zware gang. Hij had niet gedacht, dat het zo moeilijk zou zijn. Een kwartier geleden had hij zijn enig-overgebleven knecht, Leendert, ontslag aangezegd.

„Ik heb het al lang gevoeld, dat het eens zou gebeuren,” had Leendert gezegd, „het is voor mijnheer erger dan voor mij.”

Zijn enige knecht. En dat op een „kasteel”. Wat was er nog van over? Het was al jaren geen kasteel meer. Ruim twintig gesloten vertrekken. Behalve de kamertjes voor het personeel, vier vertrekken in gebruik. De baron had het al veel te lang uitgesteld. De notaris had hem al jaren geleden aangeraden het „huis” te sluiten. Het „huis” had hij gezegd. „U ziet toch wel, dat het niets meer geeft — Uw lasten driemaal zo hoog als de pacht-gelden en die komen nog heel slecht binnen — het gaat niet langer. Dat houdt U geen jaar meer uit.” De notaris rekende het voor.

Toen had de baron het moeilijke besluit genomen: het landgoed verlaten en een klein huis even buiten de stad betrekken.

En nu — Van der Veer, zijn tuinbaas, nog inlichten. Deze was het perk aan het bijharken.

„Goeden morgen.”

„Morgen, mijnheer. Staan ze er niet fris bij?” En voldaan liet hij er nog eens zijn blik over gaan.

„Ze zijn nog mooier dan verleden jaar.”

Van der Veer knikte en zei, dat ze volgende maand op hun mooist zouden zijn. Nu stonden ze nog wat — wat dun, netjes, maar — over een maandje. . . . Nu mijnheer deze zomer toch niet naar het buitenland zou gaan, zou hij eens zien. De baron ging toch niet?

„Nee Van der Veer, maar wij gaan wel — naar de stad.” De tuinbaas stond verstrakt, de hark tegen de schouder. Hij deed moeite, niet te beven. Het was snikheet en de zon vlamde boven de beuken.

„Kijk eens, Van der Veer — ik — jij kunt in je woning blijven — er moet iemand zijn voor toezicht en onderhoud — maar wij hebben besloten om bij de stad te gaan wonen, wat kleiner, begrijp je, een villa. Volgende maand.”

Het was er uit. De tuinbaas was ineens ouder, de doorzonde kop werd geel, hij knikte, keek naar zijn klompen vol zwarte tuinaarde, knikte, alsof hij alles al lang begrepen had. Ja, hij wist het al, die dingen zie je aankomen, maar komt de slag, de echte, dan word je er toch

beduusd van. Hij hoorde den baron praten, langzaam, met die diepe, vaste stem — over het loon, dat nu minder werd — vrij wonen bleef zo — het grote park tweemaal per jaar een goede beurt, met daggelders uit de buurt. Verwaarlozen mocht niet. Het kasteel werd onherroepelijk gesloten. „Begrijp je, Van der Veer, ik laat alles staan, alles blijft verzekerd tegen inbraak en brand. De meubels laat ik dekken, net als in de andere kamers.” Zonder schriftelijke toestemming van den baron geen bezoekers toelaten. Om het luchten denken. Reparaties, de strikt noodzakelijke, laten uitvoeren door werklieden, die dit geregeld voor het kasteel hadden gedaan. Geen vreemd volk. Vooral geen vreemd volk.

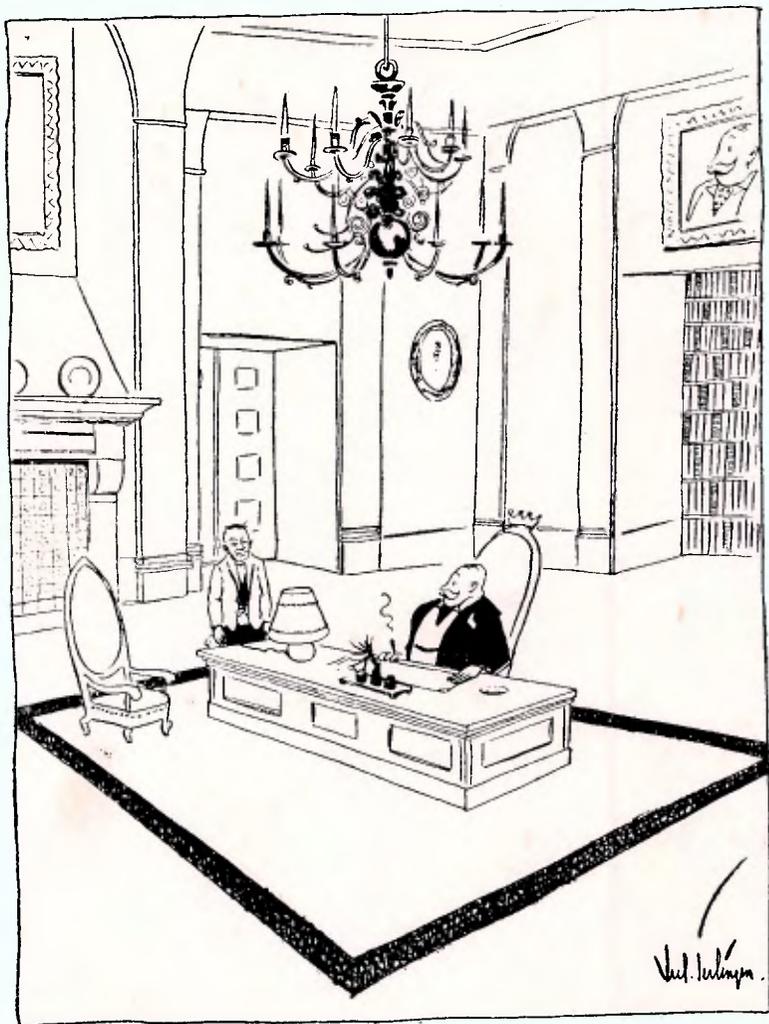
„Kom over een uur even bij me, ik heb alles genoteerd, dan kun je zien.”

Ja, dat was het beste, want de tuinbaas kon het niet alles verwerken. Hij voelde zich, of hij tegen de grond zou slaan. —

Een uur later stond hij, wat opgeknapt in zijn jasje en met zijn zwarte leren pantoffels, in de werkkamer van den baron. Daar ontving hij zijn instructies, mondeling en schriftelijk. Dan kon hij alles nog eens nakijken en vragen, wat hem niet duidelijk was.

Alle toegangen, hekken, paden, dicht. Daar kwamen bordjes met *verboden toegang*. De buurtpolitie wist er van. Alleen langs het tuinmanshuis bleef het kasteel te bereiken. De genummerde sleutels kwamen in een klein brandkastje.

Nu gingen die enkele weken vóór het vertrek als een roes. Het bericht, lang stil gehouden, was in een paar dagen door de hele buurtschap gegaan. „Het kasteel wordt verkocht. De baron gaat weg. Anna gaat mee. Van der Veer moet voor de hele boel zorgen. De baron heeft al zijn geld verloren. Gaat in een villaatje. Alle paarden — op één na — weg. Gelukkig, dat de barones het niet meer beleefd heeft. De oude freule heeft het doorgezet. De baron wou niet.” En wrede spotters zeiden: „Heb je het gehoord? De baron gaat steun trekken.” Vrachtauto's haalden wat klein meubilair weg, voor de

kleine villa bij de stad. Kisten met boeken, ook het kleine schilderijwerk, porcelein, aardewerk, kristal. —

Wat kwam er niet uit — en wat bleef er niet in. Het bleef nog een museum van oudheden, een verzameling wapenen, schilden, harnassen, beelden, houtsnijwerk, gobelins (prachtige wandkleden, wandtapijten, met ingewerkte figuren), oud, maar fris van kleur. Zwarte glazen kasten met grote borden — hoe oud en kostbaar! Wand en vloer vol oude boekwerken. Och, wie wist dat? Alleen de baron had er een uitgebreide catalogus van. En van elk stuk in dit huis wist hij de herkomst, de ouderdom — van elke voorstelling op doek of tapijt, de geschiedenis, of de legende.

Twee weken waren de stoffeerders bezig het meubilair te verzorgen met hoezen en was.

Die laatste dag — tussen zijn boeken! Die keken hem met hun grauwe ruggen aan, alsof ze spraken: hier ben ik, we kennen elkaar toch? Wij blijven; we vergeten niet; we bewaren en bewaken dit huis; mensen gaan; wij leven langer dan mensen. Die worden arm, wij blijven rijk.

Die laatste dag — nog éénmaal ging hij de vertrekken door, de heer met zijn tuinbaas, alle, één voor één. Och, er was niets meer te zeggen: Van der Veer kende al deze kamers met al wat er in was. Veertig jaar was het al zijn domein.

Toch gingen ze het door. De baron zou elke maand hier komen, om de zaak na te gaan. En toch was dit een afscheid en bij het omdraaien van elke sleutel was het, of ze een kamer sloten met een dierbare dode. De wapenrustingen, het staal in licht vet, opdat de roest het niet zou verteren, stonden of hingen tegen de hoge gangmuren als vergeten dingen. Daar gaat de kasteelheer — wie ziet ons nog? Dit huis wordt een kerker. —

Sloten knarsten open, dicht. Gedempt vroeg de tuinbaas wat. „Dit? Blijft dat zo?”

Hij wees op een oud, versleten gobelin tegen een gangwand: een middeleeuws kasteel, volk, een gracht. Op de voorgrond een hond, een verdronken kind aan de voeten van een geknielden ridder. De weg vol water, modder. Het volk, met verschrikte handen, staat op een afstand

toe te zien. Er zijn verkleurde, dunne delen in het doek, maar hoe goed is het geheel nog: dat witte jongske, uitgestrekt, stijf, en die hond met die prachtkop, het water druipt van zijn lijf. En de handen en de maliënkolder en de harnasstukken van den ridder — zijn gelaat — zijn handen. Wat is dat stuk toch schoon en goed!

De baron stond stil, bekeek het stuk. Hoe dikwijls had hij dit gedaan. Als kind had hij er telkens weer vóór gestaan en gevraagd: Wie is dit? En dat? En waarom deed Allaert zo? En wat gebeurde er toen? En honderd vragen meer. Dan was het altijd oud en nieuw verhaal weer verteld, bij stukken en brokken, toen hij nog klein was. Telkens kwam er wat nieuws voor hem bij, tot hij, man geworden, het helemaal kende, het geheim van dat kasteel, het Huis ter Haer, met al zijn lotgevallen van oorlog, brand, verwoesting, grootheid en lijden, opgang en ondergang — maar het schoonst bleef toch de legende, daar vóór hem aan de wand, de legende van Allaerts berouw en boete.

De baron keek zo lang en verdiept naar het doek, dat hij niet meer wist, wat zijn tuinbaas had gevraagd.

„Wat zei je, Hendrik?” De baron was verstrooid en noemde zijn tuinbaas bij zijn vóórnaam, zoals hij dit als knaap had gedaan.

„Of mijnheer dit meeneemt of — opbergt.”

„Opbergen? Ik zou bang zijn, het te beschadigen. Het is zeer oud. En in de villa heb ik er geen plaats voor. Het blijft.”

Het blijft. Het Huis ter Haer was verpuind, hoe dikwijls reeds? Zie dat kasteel. Je zou zeggen, dat het er stond, om de eeuwigheid te verduren. Wat was zijn „kasteel” vergeleken bij dat middeleeuws slot met torens en wallen, brug- en grachtwerk? Niets. Hoe oud was dit „huis”, dat nu te koop kwam? Nog geen tweehonderd jaar. Eénmaal half verwoest door de Fransen, éénmaal geteisterd door brand, weer hersteld, herbouwd, vernieuwd, modern gemaakt. Ach, het heette nog kasteel, maar dat, het Huis ter Haer, ja, dat was wat anders.

Zwijgend gingen ze van het oude doek weg, bleven even

verder staan, leunend tegen de balustrade van een oude wenteltrap.

„Weet je, Van der Veer, waar ik de laatste dagen telkens weer aan moet denken? Wij, mensen, willen maar vasthouden wat we hebben, kunnen er niet vandaan komen en God leert het ons nu: zet er je h art niet op, want het verteert, het is allemaal heerlijkheid, die vergaat. Het Huis ter Haer, je zag het. Waar is het? D at slot? Puin. En die Allaert, die dacht zich tegen God te kunnen verzetten, hij werd verbroken, het beste, wat hem bleef, was berouw en boete over zijn misdaden.”

„Ik weet het, ik weet het,” knikte de tuinbaas.

„Gaat het ons anders? Het is nog altijd eender. Ik laat dit alles achter, omdat ik er toe gedwongen word. Je wilt niet, een kasteel geef je niet over, n ooit over, je verdedigt je — en het einde is . . . l os er van. — God l eert ons nu.”

Van der Veer was verwonderd. Hij was nu bijna veertig jaar hier bij den baron in dienst: het was de eerste maal, dat hij hem zo hoorde spreken. Maar tegelijk voelde hij, hoeveel pijn hem het heengaan van het landgoed moest doen.

„Kom, Van der Veer, we zijn alles d oor geweest? Zie,” en de baron wees door het raam, „je jongen staat bij het koetshuis op je te wachten. Hij vertrouwt het zeker niet.”

„Hij is maar zo bang, dat het laatste paard weggaat.”

„Willy van de freule? Als het  even kan, houdt ze het. Laat hem goed stappen en voer hem niet zwaar. Van der Veer, ik ben toch blij, dat ik jou nog hier kan laten.”

„Ja mijnheer — en als het — verkocht wordt?”

„Wie koopt er een kasteel? In deze tijd? Geen sterveling. En — wordt het verkocht, dan zal ik zien, wat ik voor je doen kan.”

„Moet er een bordje staan, dat het — te koop is?”

„Goed. Maar wie het huis wil zien, — alleen met mijn toestemming, mijn *schriftelijke* toestemming. Je weet de weg. Zet het bordje maar bij het hek.”

Die namiddag volgde het afscheid van het personeel. In

de stal stond het paard onrustig te trappelen. De auto reed er langs, het park door, de beukenlaan — het hek, de stille grintweg op. Het was uit. —

Van der Veer ging zijn woning binnen. Zijn vrouw sneed brood. Ze schreide. De kinderen keken toe en zweggen. Teunis, van acht jaar, liep zijn vader achterna, de schuur in. Vader zocht een plankje, zaagde het wat op maat.

„Wat gaat u maken?”

Maar Van der Veer zweeg. Hoorde hij het niet?

Die avond, toen zijn vrouw en kinderen naar bed waren, tekende hij letters op het plankje; toen, wat bevend, vulde hij de ruimte tussen de letterromtrekken met zwarte verf. *Kasteel te koop.*

Morgen zou het droog zijn.

2.

DE LEGENDE

Vader, moet Willy niet stappen?”

„Ja jongen, eerst de heg klaar, die ziet er zo uit. Hark jij de boel maar bij.”

„Dan bent u gauw klaar, hè vader? Daar zijn de geiten zo gek op, op de blaren van de heg.” Teunis babbelde maar. De hegschaar knipte en de afgeschoren takjes harkte de tuinmansjongen bij elkaar, deed ze in een mand en bracht ze naar de geiten. „Daar zijn ze weer goed mee, vader. Als ze los liepen, zouden ze de hele heg opeten.”

„Ja, en dat mag niet.” Onder het harken door babbelde Teunis:

„Want de baron wil, dat alles netjes blijft. Anders wordt hij kwaad. En dan zegt hij, Van der Veer zegt hij, je moet beter op het huis passen. Anders — hoepel je maar op, zegt hij. Hè-hè! het schiet mooi op.” Hij zuchtte en keek rond. Van der Veer glimlachte.

En toen ze klaar waren: „Wil ik nou Willy halen? Hoor, hij staat al te trappelen. Het is mijn tijd, zegt hij.”

Ja, Teunis had gelijk. Willy stond te wachten. En Van der Veer ging het rijpaard halen. Het losse tuig om zijn kop, de lange leidsels, — en de tuinbaas ging er achter lopen.

Kalm aan! Zie eens, hoe fier hij stapte, zo schoon recht-op dat edel hoofd! De laatste uit de kasteelstal, ja, de baron wist wel, wat hij deed. Zó'n paard verkopen, dat doe je niet, als je nog droog brood hebt.

Even het hek uit, de grintweg op. Hij wiegde op zijn verende voeten. De boeren in het land hielden even op met hooien. De buurtmensen en vreemde wandelaars bleven staan. De tuinbaas zag het wel. En Teunis ook. Maar — het páárd werd er te ijdel van. Trots, verwaand, hield het de kop geheven en stampte wolkjes stof uit het grint van de droge weg. Ah! Zie eens! zijn flanken glommen, de damp sloeg uit zijn lijf, als kookte er een ketel binnen. Hij zag een makker vóór een maaimachine en hinnikte, dat het schalde.

„Vader, ga er eens op?”

Van der Veer nam de leidsels in, sprong met één afzet en beenzwaai op de rug van het dier. Teunis hield een loshangend deel van de teugel vast en kloste op zijn klompjes naast het prachtige paard.

„Nu bent u de ridder, hè vader, en ik de edelknaap. Die hield ook de teugel vast. Net als bij ridder Allaert.”

„Ja hoor, jij bent een edelknaap, op klompen dan.”

„Die woonden ook bij een kasteel. Ik ook.”

Op dat oogenblik reed Van der Veer het hek binnen langs het plankje, dat hij geschilderd had. Maar Willy liep even trots er langs en Teunis hield de teugel, keek hem aan en babbelde: „Ja jong, nu moet je de stal weer in. Het leven is geen lolletje — paraplu — parasolletje.”

De hond van het tuinhuis stond eerbiedig op een afstand te kijken. Pas toen Teunis hem floot, kwam hij dichterbij en sprong tegen zijn jongen baas op. —

Het was de gang van iedere dag. De zorg voor het park bleef. De tuin zag er uit, of het kasteel nog bewoond was. Minstens éénmaal per maand kwam de baron en als hij dan zag, hoe verzorgd en onderhouden alles er uit zag, dan knikte hij tevreden en zei: „Het is in orde, Van der Veer.”

„Dat moet ook, mijnheer.”

Er kwam, vooral de eerste maanden, nogal eens bezoek,

meest nieuwsgierigen of belangstellenden, die van de prachtige verzameling oudheden en doeken hadden gehoord. Maar — zonder brief van den baron zelf ging het niet. Al was de burgemeester van Utrecht gekomen — zonder brief kwam hij niét binnen.

Langzamerhand wist Van der Veer de belangrijkste bijzonderheden van alle oudheden aan de bezoekers mee te delen. Bij elk bezoek van den baron vroeg de tuinbaas naar dingen, die hij niet wist. En zo kreeg Van der Veer ook eens het boek met de legende van Allaert ter leen. — De zomer ging. Hij was schoner dan ooit geweest. De herfst kwam langzaam. En toen stond het park te pralen in kleuren, rood en bruin en geel en goud. Tot de stormen kwamen en de blaren- en kleurenpracht weg-schudde.

Toen lag het gesloten kasteel tussen naakte bomen. Dagloners kwamen, om de vrachten dode takken en blaren bijeen te harken en te veggen.

Daarna kwamen er maanden van stilte: de winter. De lange winteravonden zat Van der Veer in de boeken met kasteellegenden te lezen. Was er wel één schoner, dan die van den stichter van het Huis ter Haer, van ridder Allaert? —

Dat was een goddeloos man, ruw voor zijn volk, een drinker en vloeker, de schrik van de burchten in de buurt. Er was wel een geestelijke op het Huis ter Haer; die bediende de mis in de kapel, maar hij durfde in zijn prediking Allaert niet bestraffen. Hij vreesde voor zijn ongenade, want ongenade betekende meestal de dood.

Het was in de dagen, dat de vrome bedelmonniken door het land reisden. Ze vonden dikwijls herberg in de burchten.

Eens kwam op een donkere herfstmiddag over de modderwegen zo'n bedelmonnik in het kasteel ter Haer. Hij overnachtte er en predikte de volgende dag op de binnenplaats voor de bewoners. Ridder Allaert, die gehoord had, dat het een bijzondere spreker was, was ook onder de luisteraars.

f
H. H. H. H.

Maar wat kreeg hij daar te zien en te horen? In het bleke gelaat van den boetgezant flikkerden de ogen van heilige toorn om de zonden, die hij aanschouwde bij zoveel mensen.

„Hoe leven vele mensen? Alsof er geen God is, heilig, en die toorn t tegen de zonde. Ik vermaan u, ik waarschuw u als gezant des Heeren, verlaat uw zondige weg en bekeert u!”

(Dat is aan mijn adres, dacht Allaert, hij wijst naar mij.)

„Laat af van roverij! Rovers kunnen het Koninkrijk Gods niet binnengaan, tenzij zij boete doen en zich bekeren!”

(Allaert werd kregel: wat een brutale ogen had die kerel!)

„Dronkenschap is een gruwel! De drank verwoest uw lichaam, maakt uw geest ziek en voert uw ziel naar het verderf. Bekeert u er van!”

(De ridder vond het welletjes. Nog meer hatelijkheden soms?)

„Vloeken hoort ge. alsof er geen heilig God is, die ge-

boden heeft, zijn naam niet ijdel te gebruiken! In hun goddeloosheid roepen ze Gods straf over zichzelf in. Bekeert u ervan, voor het te laat is!"

(Enkele kleine knapen keken voorzichtig naar den ridder. O, de monnik had het zéker alleen tegen hem en Allaert gromde tussen zijn tanden: „Kijk voor je, bedelvlegel!"

„En wees nooit wreed tegen uw naasten, die arm en weerloos zijn! God is hun rechter, die oordelen zal. Zie, de arme Lazarus — de rijke man, die onbarmhartige wreedaard...."

„Houd je mond, kerel!" Razend schreeuwde Allaert het naar den boetprediker. Hij liet zich niet beledigen en de les lezen door een bedelaar! Wat dacht die brutale monnik wel? Hij zou hem de mond stoppen — en voorgoed.

„Doodt dien man! Gooi hem in de slotgracht!"

Toen werd het plotseling stil op de binnenplaats. Men huiverde, keek naar den bleken prediker, naar den van woede bevenden ridder en naar elkander. Dezen Godsgezant doden? Wie zou het wagen? Het was onmogelijk. Het was God verzoeken.

„Wat? Gehoorzaamt men mij niet? Ik beveel het: Dood dien man!" En Allaert wees een krijgsknecht aan, die het vonnis moest voltrekken.

De slotknecht drong met een speer naar voren en doorstak den monnik, die neerstortte.

Maar — nòg sloot die mond zich niet.

„Nu gij dit doet — elk jaar — op deze dag — zevenmaal zal in dit slot een dode zijn — elk jaar — op deze dag — een dode — tot zevenmaal."

„De slotgracht in!" tierde de ridder.

Men deed het — en de boetgezant stierf.

Ridder Allaert leefde voort in zijn zonden.

Maar de rampen kwamen over het Huis ter Haer. Eén jaar na die ontzettende dag stierf de slotvrouw na de geboorte van een zoontje.

Het volk fluisterde: „De vergelding." Maar Allaert verhardde zich en zei: „Toeval! Zie toch, wat een flink kind mij dit jaar werd geboren!"

Het tweede jaar, weer op die dag, stierf zijn oudste zoon. Onverschillig liet de ridder dit gebeuren langs zich gaan. Het derde jaar — weer een vreselijke dag — een dochter. En nadien huiverde het burchtvolk voor de komst van de noodlotsdag, een dag van gericht voor den ridder en zijn burcht.

Maar Allaert bleef hardnekkig en verootmoedigde zich niet. Zijn misdaad aan den monnik was niet verkeerd. Die bedelaar had hem gegriefd, beledigd, de dood verdiend. De voorspelling, de vervloeking van den monnik in zijn laatste ogenblikken was onzin. Die dode, elk jaar, was toeval, of misdaad van zijn bijgelovig burchtvolk. En gelijk Farao, na elke plaag, verhardde hij zijn hart. Boete doen? — Nimmer! Hij bleef de ruwe, rauwe roofridder, goddeloos, zedeloos en harteloos.

Had hij dan nergens tederheid voor, voor niets, voor niemand?

Ja, iets was er op de burcht, dat hij liefhad, meer dan zichzelf en de heie wereld, iets, dat hem teder kon maken: dat was zijn jongste zoon, die lieve blonde knaap, die eenmaal hem, Allaert, zou opvolgen als heer van het Huis ter Haer. Hij waakte over hem en liet hem bewaken met de grootste zorg. Zijn oogappel, zijn afgod, dit dierbare pand — neen, dat mocht nooit geschieden. De dood mocht alles raken — dit kind niet.

Zesmaal, ieder jaar weer, was des monniks voorspelling uitgekomen, op de dag van de misdaad was er een dode in de familie van den burchtheer geweest. Nu restte hem nog zijn enig kind.

De dag naderde, de vreselijke. De slotknecht, die het vonnis aan den monnik had voltrokken, werd door angst voor het komende onheil gefolterd. O, die wroeging, dat berouw! Hij, hij was de oorzaak van alles. Hij voorvoelde het: het kind zou sterven. De laatste slag zou de vreselijkste zijn.

Zijn nood drong hem naar zijn heer. Want hij had gehoord, dat de ridder die dag op jacht zou gaan. Ja, juist die dag wilde Allaert aan de hele wereld tonen, niets te vrezen en niets te ontzien. Een ridder bevreesd voor

hoger Macht? Er is geen macht, hoger dan de burchtheer. Hij zou gaan, juist nu. Met een groot gezelschap en veel volk. Het moest een schitterende dag worden, een jachtféest! Dan zou hij terugkeren en ieder laten zien, dat hij een ridder was zonder vrees of blaam.

Maar de slotknecht zag die wekenlange voorbereiding met siddering en beving. En toen de morgen van die vreselijke moord-verjaardag was aangebroken, viel hij neer voor Allaert: „Meester, ga niet heen! Ik bid u, meester, blijf! Ik ben zo beangst. Uw kind — meester!” De ridder beefde. — Moest juist dié knecht hem nu zijn dag vergallen? Hij sloeg hem neer met een ontzettende vuistslag.

„Je blijft en waakt over mijn zoon. Hij is gezond, mankeert niets. Je zorgt, dat hem geen haar wordt gekrenkt. Je verdubbelt je waakzaamheid. Als ik terugkeer, zal hij nog net zo zijn, als nu.”

Als een woesteling gebaarde hij gebiedend uit te rijden. Hij schopte de trouwe hond, die hem voor de voeten liep, weg — het dier sloop jankend heen.

Allaert besteeg zijn paard — trots, vóóraan reed hij het kasteel uit, de grachtbrug over. Dof kletterde het hoefgetrappel op het hout. De jachthoorns schalden. Maar vrolijk klonken ze niet. De edelknapen liepen naast de paarden, de teugels in de hand, het hoofd gebogen. Moest dit een groot jachtfeest worden? Het leek een begrafenisfeest.

Het kind bleef achter, was te jong voor een zware tocht als een veldjacht. Allaerts trouwe knecht bleef hem als een schaduw volgen. Zijn gelaat was vreemd, verstrakt. Versuft door de angst der laatste weken, versuft ook door die slag, vanmorgen — ieder had het gezien. Hij volgde het kind, schichtig als een dier, dat overal gevaar ziet loeren.

De uren gingen traag voorbij — de morgen was heen — de middag kwam.

De lucht was broeierig en heet. Grauw en strak stonden de wrede wallen in het oud-groene water van de slotgracht. De hond liep hijgend van de hitte over de

gloeïende binnenplaats. Wachten slenterden loom bij de bruggen.

Aan de horizon trok de blauwe hemel wit dicht en ronde wolkenvormen, roodachtig, kwamen naar voren. Het wit werd grijs, het grijs vergrauwde tot zwart — stil — een ver gerommel. Roerloos stond de wereld — geen blad bewoog.

Het blonde edelkind zat in een koel vertrekje in een der hoogste torens van het Huis ter Haer. Waar was vader? Kwam vader maar terug. De burcht lag zo verlaten op deze dag van de grote jacht. De slotknecht zat bij hem, naast de gegrendelde deur. Zijn oplettendheid verscherpte bij het voortkruipen van de uren. De stilte van dit hete middaguur op deze noodlotsdag was zo gespannen, dat hij van ieder geluid schrok. —

Toen hij het eerste gerommel van de hemel hoorde, werden zijn ogen groot. Hij luisterde. Onweer. Waar? Hij opende een raampje op een kier, zag de zwarte hemel aan de horizon. Het was de richting, waaruit de jacht-stoet terugkeren moest.

De ridder was inderdaad overvallen door slecht weer. De wrevel om de dwaze voorstelling van vanmorgen was hij niet kwijt geraakt — hij sprak weinig en wenste de jacht geëindigd. De onweersbui zou er nog eerder een eind aan maken, dan hij gehoopt had.

„Terug, naar het slot,” beval hij. De jachthoorns bliezen het signaal van het einde, — verzamelen — terug.

Het was de hoogste tijd. Een plasregen kletterde neer en de dikke poeier van wegstof wolkte verschrikt op — toen werd ze neergeslagen en tot modder en blubber; die spatte hoog op bij de gestrekte draf der zware paardepoten. De hoeven drukten diep en gooiden de modder naar al wie volgde.

De donderbui was niet te ontlopen. Allaert was graag vóór het losbreken ervan binnen de muren geweest. Waarom? Een vreemd gevoel van onrust dreef hem voort, hij spoorde zijn paard aan tot galopperen. Vergeefs. Een stormwind joeg de bui in de richting van de burcht. Bliksems schoten van hemel naar aarde, hoekig

en snel-flitsend met witte slangen; die beten naar omhoog, als naar een prooi. Krakend knetterden de slagen — ratelend en hol-rommelend rolden ze weg met dof gegrom. De wolken braken en de hemelbakken werden omgekeerd; de natte takken sloegen den ridder in het gelaat. De storm werd een orkaan. Noodweer! Naar het slot! het veilige slot! Waar was het? Vooruit! Vooruit dan, dier! Het steigerde schichtig voor het bliksemvuur. Vooruit! — Já, daar lag het slot. . . . door de dichte nevel van de stortregen zag Allaert zijn burcht oprijzen, de wallen, de muren, de torens, de transen van het Huis ter Haer.

Zo — ze waren er — kalm nu. Wat een rit was dat. Een dodenrit schier. —

Waar was de knaap? Waar de knecht?

Het noodweer had den zenuwzieken wachter zinneloos van angst gemaakt. Hij kòn het niet meer uithouden, alleen in die torenkamer. Door de ruitjes in de loden lijntjes zag hij telkens het hemelvuur om de burcht schieten — dan stond plotseling de kamer in blauwig en wit licht en dan spookte de angst, de wroeging, de wraak om die twee mensen, den slotknecht en den knaap, die weende en riep om zijn vader.

De zinneloze kon het niet uithouden in die torenkamer. Hij waggelde naar boven, naar de trans, om te zien, of zijn meester kwam. En het kind in zijn angst volgde. Daar stonden ze nu, die twee, in de stromende regen — de hemel was zwart en grimmig als een wreker.

„Vader!” gilte de knaap. Daar kwam vader! Het kind strekte de armen uit. De knecht greep hem — hij gaf een onmenselijke schreeuw — een slang van hemelvuur beet hem en sloeg hem neer. Het kind wankelde en stortte van de hoogste trans de diepte in — plompte in de slotgracht.

En aan de andere kant, vlak tegenover zijn knecht, stond Allaert, en zag dit gebeuren, ontzet. Als een beeld verstaend, op zijn roerloos ros, zo stond hij daar, als had het hemelvuur zijn lichaam gegrepen.

Méer dan zijn lichaam — zijn harde hart was geraakt — verbroken — verteerd door het Godsoordeel. Het enig kind, zijn hoop, zijn leven — het was weg. Hij sloot de ogen.

Een plons — zacht en dof als van een steen in het water. — Rimpeling, een streep en aan het eind daarvan een ruige kop. Een hond zwom, met rukjes, snel en zoekend hier en daar, rechts en links, vooruit, terug. — Allaert was van zijn paard gestegen. Het volk naderde. Wat ging er gebeuren?

De hond zwom door, nu recht op iets af, zeker van zijn zaak. Hij zag witte beweging in het donkere grachtwater, greep met zijn bek en zwom, trekkend en worstelend, met opeengeklemd tanden naar den kant, waar zijn grote meester, de ridder stond. Hij zoude het slappe lijfje door het hoge oeverriet de kant op en legde het neer aan de voet, die hem vanmorgen trapte. Hijgend keek hij zijn groten meester aan en — naar het kind, dat daar lag in het modderige gras. Het lag wit en stil, de smalle handjes waren wit en stil. —

De ridder knielde er bij, boog het hoofd, beroerde het

kindergelaat, tastend gleden zijn vingers naar de oogjes — die bleven gesloten; strak, bewegingloos lag het wezentje. Zijn licht en zijn leven.

Dit was het einde. God had geoordeeld. Het was hem een vreselijke waarheid, hij had die getast, met ogen en handen, toen hij het kille gezichtje van zijn kind aanraakte. God had geoordeeld. Niemand anders. De ridder was overwonnen, gebroken — de verzetter gaf zich over. In dat éne ogenblik zag hij zijn leven als één misdaad tegen den Allerhoogste, tegen Hem alleen. „God, wees mijn ziel genadig.”

Allaert lag geknield en woordloos bad hij zijn eerste gebed om ontferming.

Het burchtvolk stond er omheen, het hoofd gebogen, de druipende paarden lieten de koppen hangen. En de regen viel zachter neer en in de hemel werd het stil en licht.

Toen geschiedde het wonder: het kind bewoog de ogen en sloot ze weer.

Niemand had het gezien, dan de vader alleen. „Hij leeft — hij leeft. . . .”

Hij zei het tegen zichzelf. Hij greep de hand van zijn lieveling, bewoog die, — wéér sloeg het kind de ogen op — het keek hem aan.

„Ontferming! Heere God! mijn kind lééft!” fluisterde hij. Hij nam het op. Het water gulpte het mondje nog uit bij de beweging der armpjes en de drukking tegen Allaerts borst. Maar Allaert voélde het, aan zijn lichaam en in zijn ziel: hier was een wonder! Hier was de dood niet, hier was het leven! Hier was geen oordeel meer, hier was — genade!

Met snelle stappen liep de ridder de slotbrug over, de hond vóór hem uit, het volk achter hem aan. Hij bracht het kind naar het slaapvertrek, legde het op een rustbank, wreef het, tot de warmte van zijn lijfje weer voelbaar werd.

„Mijn kind, mijn lieveling!”

„Vader. . . .”

Het had „vader” gezegd. —

Die avond was het Huis ter Haer een huis, waarboven de sterren aangingen, aangestoken door Gods engelen zelf.

Daar lag in de kapel voor een Kruis een ridder geknield, méér dan ridder, een mens, door God verwonnen, een gevondene.

Zo was het geschied. Van der Veer zat aan zijn tafel. Hij was alleen. Hij zag weer vóór zich, duidelijker dan ooit, het oude doek aan de gangwand van het kasteel: de burcht het Huis ter Haer, de gracht, den ridder geknield, de hond, het witte kind. — Lang zat hij voor zich uit te staren.

Tot hij opgeschrikt werd. Zijn hond sloeg aan. Onraad? Het was bijna nacht. Hij nam een lantaarn, trok zijn dikke jas aan. Greep een geweer.

„Is er wat?” vroeg een stem uit het slaapvertrek.

„Niets. Ik ga even kijken.”

Buiten lag de winternacht, licht, bitter, bitter koud. Het vroom. Het grint knerpte luid. Hij volgde het aarden pad naar het hondehok, zei daar zacht: „Stil, stil Kora. Kom mee.” Het beest gromde wat na en volgde zijn meester. Het landgoed lag licht, als was het dag: de sterren straalden en de wassende maan hing bijna te gloeien. Het dak van het kasteel lag te rimpelen als verlicht water.

Van der Veer speurde alle vensters af, één voor één. Ze keken hem met ernstige ogen aan: er is niets, man, ga maar naar bed. Hij liep het kasteel om, inspecteerde alle deuren en poortjes, luisterde scherp. Alles zweeg. Achter het kasteel lag het water, een vliet; die was deze avond dichtgevroren — de dunne ijslaag lag strak en grijs. Geen bootje, geen geopend luik. Er was geen onraad. Aan de overkant van de vliet lag een grintpad, daarachter een weiland, glanzend in de lichte winternacht.

Over de grintweg kwam een fiets aan zonder licht. Van der Veer wachtte, de hond stak de kop op en snoof.

„Goede nacht!” Een zware stem.

„Willemse,” groette de tuinbaas terug.

„Wat bijzonders?”

„Alles in orde, ook goeienacht!”
Het was de dorpspolitie, die zijn ronde maakte.
Van der Veer zocht zijn kooi op en de hond zijn hok.

3.

DE VEROVERING

De winter ging. Hij was streng en schaatsters van dorp en stad schaverden over de vliet, achter het kasteel langs.

„Een mooi huis.” „Een kastéél, man!” „Het is zo dicht als een pot.” „Het is te koop.” „Ja, die malaise weet wat.” „Ik wil het niet cadeau hebben.”

De lente kwam, mild en schoon. En toen de zomer.

Twee uur van het kasteel lag de stad. In de stad was een achterbuurt. In de achterbuurt stond een huis tussen vele: tweehoog, driehoog. Tweehoog woonde Walink. Die trok van de steun, al twee jaar. Hij had een vrouw en vier kinderen. Twee jongens, twee meisjes. De meisjes waren nog klein.

De jongens heetten Wout en Klaas. Die hadden een vriendje, Peet, op z'n Zondags gezegd: Peter.

Peet zei, — want het was vakantie —: „Als jullie niet meegaan, ga ik alleen. Een hele dag, anders vang je niets.”

„Harmelen is zo ver.” Klaas was zwaar op de hand en had bezwaren.

„Het is geen Harmelen, het is tussen Vleuten èn Harmelen.”

„Lopen duurt zo lang.”

„Lopen, of op een kar mee, als het kan. Ja of neen? Brood meenemen.”

„Mijn vader heeft een baarzetuig, daar vang je snoek mee,” zei Wout.

„Dan is het een snoeketuig.”

„Neen, het is langer, maar net zo sterk. Je vangt er baars mee. Het kost twee en veertig cent.”

„Meenemen, jô!”

„Niet doen, Wout,” waarschuwde Klaas. „Vader gaat vissen.”

„Morgen?”

„Misschien.”

Die middag ging Wout bij zijn vader kijken, die aan een bak voor geraniums bezig was.

„Dat wordt een fijn bakje, vader.”

„Hm?”

„Daar passen de potjes precies in.”

„Dat moet ook.”

„Hebt u al gestempeld?”

„Al twee uur geleden.”

„De buur beneden is vissen. Gaat u niet vissen?”

„Volgende week.”

„Morgen niet?”

„Neen, morgen heb ik een karweitje, de hele dag. Geen tijd.”

Mooi. Dat wist hij al weer. Beslist geen gevaar bij. Snuffelen op de plank in het berghok — de kanis nam hij niet mee, dat liep in de gaten, maar dat jofele haarzeuig met die fijne dobbertjes en die prachtige haak! Zie, wat een koord. Niet dik, maar sterk, stèrk — je kon er een kies mee uit je kaak trekken. Twee en veertig centen. Wat een geld! Vader had er wat van moeten horen. O, die moeder was zo zuinig. „Je koopt maar, of je werk hebt. Daar kan geen zegen op rusten.” Pats!

Dat was niet mooi van moeder. Want vader viste uit verveling. En hij bracht soms een mooie zool thuis. Verleden week een halve kanis vol rietvoorn en baars.

En weet je, hoe vader dan was, als moeder zo iets onvriendelijks zei? Hij had stil gestaan, was wit geworden, had het tuig kalm in het berghok gelegd — en was even uitgegaan. Dat deed hij meer, als hij voelde, dat hij warm liep, kwaad werd. Want dan zei je lelijke dingen. „En”, — daar had vader gelijk in, vond Wout — „dan kun je moeilijk samen bidden aan tafel.” Na een kwartiertje of half uurtje was hij dan terug en begrepen vader en moeder elkaar weer.

Wout stopte het plankje met het tuig in zijn blouse en ging de straat op. Hij stiet zijn broer Klaas aan en liet het door een reetje van zijn blouse zien.

„Ai! Heb je het gevraagd?” En toen Wout neen knikte:
„Als hij het merkt.”

„Hij heeft morgen een karwei.”

Peet vond het tuig te zwaar. Hij was natuurlijk jaloers. Ze gingen wormen wippen. Een pierebak vol. Enfin, de hele zaak werd bepraat en voorbereid.

's Morgens om halfzes waren ze al aan het spoken. Wout sneed de boterhammen, krabde er wat margarine op. Heel zuinig. Moeder moest verwonderd zijn, dat er nog zoveel over was. Hij krabde er meer af, dan er op — de kruimels vlogen bijkans tegen de zolder en de restjes boter van zijn mes, nu met kruimels vermengd, drukte hij weer op de rand het vloodje in.

„Ik heb er niets op,” fluisterde Klaas.

„Ik heb het er diep ingesmeerd. Dat zit in de gaatjes.”

„Doe er jam op.”

„Krijg je dorst van,” zei Wout uit zuinigheid.

„Heb je geen kousen aan?”

„Neen, het wordt warm. Kijk eens!” Wout had ook zijn flanelletje uitgetrokken, had een blouse over zijn blote lijf en zwarte gymnastiekschoentjes aan. Maar de zolen waren dik.

Kwart voor zes — bijna klaar. Och, daar kwam moeder de trap af, slaperig, de haren om het hoofd. Toch wakker geworden. En ze hadden nog wel zo stil gedaan!

„Morgen moeder.” Ze fluisterden het.

„Hebben jullie wel genoeg?”

„Meer dan genoeg. Vijf sneedjes voor elk.”

„Voor een hele dag? Heb je er jam op?”

„Hoeft niet, moeder.”

„Kom hier, dan zal ik er jam opdoen.”

Zie je nu wel, hoe goed moeder was!

„Hebt u hoofdpijn, moeder?”

„Het is weer over. Gisteren erg.”

O, daarom had ze de halve dag gemopperd. Moeders hoofdpijn was erger dan gewone hoofdpijn. Nou!

„Dank u wel, moeder. Ga maar gauw weer naar bed. Anders komen de meisjes ook beneden.”

„Hier, vijf cent voor melk of zo, samen een glas. Geen

snoepgoed, hoor. Pas op voor het water. Voor donker terug. Wout, pas op Klaas, als oudste zijnde."

Ja moeder, ja moeder. Vijf cent! En nu nam ik nog stiekum vaders baarzetuig weg. Toch een beetje gemeen. — Vijf cent! Zeker voorschot op dat karweitje van vandaag. —

Peet was natuurlijk niet klaar. En die had praatjes gisteren: vijf uur weg! Het werd kwart over zes. Toen op stap. Twee uur lopen. Onderweg schreeuwden ze naar vrachtauto's, beestenwagens en andere: „Mogen we meerijsen??” Dan keek de chauffeur minachtend opzij met lodderige ogen — zjiét! — weg was hij. Of hij keek helemaal niet. Doorlopen maar. Tot ze met een melkauto meer succes hadden. Die stond bij een boerderij stil.

„Als jullie de bussen hierheen dragen,” zei de bestuurder. „Waar moeten jullie heen?” Daar en daarheen. Mooi. Ze konden een eind mee. Helpen, jongens! Peet met den baas, Wout met Klaas, ieder aan een oor, droegen ze de lege, grote bussen van het boeren erf naar de auto.

„Vooruit! Zitten blijven op de vloer van de wagen, anders sla je over de rand heen.”

„Ja, baas.”

Kletterdekletter, wat ging dat jofel! De bussen rammelden en je schudde en bibberde als een soldaat op een rijdend kanon. Ze lachten tegen elkaar. Alsjeblieft, als je maar volhield, dan kwam je er. Daar had je de Meern al. Stoppen. Bussen er bij.

Helpen, jongens! Wout lichte een deksel op. Er zat nog een beetje melk in.

„Mogen we dat, baas?”

„Houd het deksel op.” En de „baas” goot uit een paar bussen restjes melk. Een half deksel vol. Die stadskinderen kregen tegenwoordig niet te veel. Ieder om de beurt een paar slokken. Smaakte melk ooit lekkerder? Nimmer. Wat een dag! En dat was nog maar het begin! — Wat stond daar op een bordje? *Verboden in de kom op Zondagen te vissen.*

„Waar is de kom?” En Wout keek rond.
 „O, dat is hier,” en Peet wees op het donker-groene water van de Oude Rijn.
 „Helemaal geen kom. Een kom is rond. Een ronde vijver.”
 „Instappen! Vooruit!” schreeuwde de baas.
 „Baas, waar is de kom?”
 „De kom? Welke kom?”
 „Hier, waar je niet op Zondag vissen mag,” en Klaas wees naar het bordje.
 „O, dat is de gemeente.” — Rrt! Gas. Versnelling. Klets! Rrrrrr. . . . Poeh-poeh! Daar gingen ze weer.
 Wout piekerde: Die man weet er niets van. — De gemeente! Ik verzoek de gemeente te zingen, dat zei de dominee in de kerk. De gemeente is in de kerk. De kom — dat is een vijver.
 Bij een zijweg riep Piet: „We zijn er, baas. Hier moeten we uit.”
 „Dank u wel, baas.” „Fijn gereden, baas.”
 „Goeie —,” zei de melkchauffeur en stak een vinger op, maar zijn hand bleef op het stuur.
 „Nu zijn we er bijna,” zei Peet. Maar dat bijna duurde nog een poosje. Boerderijen, weilanden, koeien, tot hun buik in de romige boterblommen. Sloten met wilgen. Appelbomen! Mm! Peren! Mm! *Kaas te koop, twaalf cent een pond. Volvet.*
 „Hou jij van vette?”
 „Ik meer van oude.”
 „Als ik twaalf cent had, kocht ik een stuk voor moeder. Die betaalt acht centen voor een onsje, bij Dekens op de hoek.”
 „Wat verdient die Dekens er aan!”
 Schandalig! Twaalf cent een pond! Acht cent een ons. Dat is veertig cent een pond. Wout rekende: daar verdient hij acht en twintig cent op. Hij zou het aan moeder zeggen. Vijf cent had hij. Als hij nu nog één cent had, dan had je al een half pond. Jonge, jonge! Wacht maar! Hij zou het vertellen.
 Peet bleef staan. Een snoekje stond in een sloot. Zo stil

— je zag zijn kieuwtjes niet bewegen — zijn vinnetjes heel even trillen. Klaas deed een stap verder. Weg was het!

„Mijn vader kan ze strikken.”

Mijn broer dit en mijn oom dat. Peet schepte op: zijn oom had eens op het water een ding zien drijven, een gek ding. Twee staarten, aan elke kant één, en geen kop. Hij haalde het er uit. En wat was het? Twee snoeken met de koppen in elkaar geschoven! De één had de ander willen inslikken, en zo waren ze allebei gestikt — en boven komen drijven. Zo gemeen zijn snoeken!

„Ik begin hier,” zei Peet.

En toen begon de visserij. Wout nam het baarzetuig. Wat een mooi tuig toch!

„Voorzichtig, jô,” waarschuwde Klaas; die was er niet gerust op.

Wormen. Deeg. De één hier, de ander daar, Peet wat verder. Ingooien, ophalen, doorlopen. Al wandelend schoten ze goed op. En ze vingen aardig: rietvoorn, van die donker-bruine, en baars ook. Wout en Klaas hadden een grote bus aan een touw, Peet had een kleine kanis. Onder het vissen aten ze hun brood op. Wat een dag! Wat een prachtdag!

„Hoeveel heb jij er al?”

„Al twintig, met z'n tweeën.”

Peet twaalf alleen. Maar daar was kleingoed bij, witte platvisjes. Dat baarzetuig was goed, reuzegoed, de zware haak drong door elke kroos heen, al was het nog zo dik. *Kaas te koop*, las Wout weer. *Een groot glas melk vier cent!* Een gróót glas. Klaas wees er op. „Neen,” zei Wout, „bewaren. Nog een hele dag. Eerst vissen.”

Wout ging een weiland, toen een boerenerf op. Daar hingen de appels over de sloot. Hè-hè! hij ging er bij zitten, net onder de appelboom. Kijk, als ik nu ophaal, een beetje hard, per ongeluk, dan — pats! en hij deed het ook. De hengel sloeg de boom in. Wat kon je er aan doen? Zacht bomden vier appels in het hoge gras, twee plompten de sloot in. Dat was samen zes. Dat was met z'n drieën voor ieder twee. Die boeren lieten ze toch

maar hangen. Wat? Ze gooiden ze voor de varkens. Was Wout niet meer dan een varken? Een verloren zoon? — daar zou hij wel voor oppassen.

Maar nu doorroeien, de boerderij af, en weer verder. „Een bos, jongens!” riep Peet. En kijk eens, een vliet, een prachtwater.

Maar Wout had meer gezien. Hij stond vóór een hoog ijzeren hek. Dat was dicht. Daarachter lag een beukenlaan. Wat stond daar op een plankje? Kaas te koop? Kast te koop? K-kas-téél — Wat? *Kasteel te koop.*

„Hé! komen jullie eens hier!”

Toen stonden de drie jongens samen voor het hek, de hengels in de hand en lazen, wat ze nog nooit gelezen hadden.

„Zie jij het?”

„Ik niet.”

„Ik wil het zien,” zei Peet. „Ik wil dat kasteel zien.”

„Dan moet je het bos door.”

„Dat is niets. Ik ga de sloot over.”

„Daar is prikkeldraad.”

„Daar kruip je door.”

„Verboden toegang, kijk dan, jô.” Voor zo'n bordje had Klaas eerbied en vrees. Verboden, dat was een duidelijk woord.

„Die bordjes zetten ze overal. Verboden dit, verboden dat. Lak!” Peet was de eerste, hij gooide zijn hengel over de sloot en toen ging hij zelf. Het voorbeeld werd gevolgd. Het draad hielden ze voor elkaar op. Toen stonden ze in het „bos”, het park vol struikgewas en bomen. De hengels in de hand, liepen ze achter de zware beukenbomen langs. Ze keken wat zenuwachtig rond. Ze slopen nu en kwamen niet in de laan. Peet voorop, dan Wout, dan Klaas. Hoe lang duurde dat?

„Laten we teruggaan,” zei Klaas.

„Ik wil dat kasteel zien.”

Toen — daar stond het. Hoog. Witte muren, veel luiken, dicht.

„Dat is het.”

Ze vonden het niet „echt”. Er was geen gracht om, geen

ophaalbrug, geen torens, geen gaten. Maar groot, groot was het. En mooi ook.

„En is dit kasteel te koop?” vroeg Klaas. Hij stond met open mond er naar te kijken.

„Ja. Hoeveel zou dat kosten?”

„Meer dan . . .” en Wout liet zijn stuivertje zien.

„Wel negenhonderd gulden.”

„Minstens duizend,” zei Peet, schatte nauwkeurig, trok zijn kin en onderlip op. Hij had er vast verstand van.

„Maar wie kan dat betalen?” vroeg Klaas.

„Een graaf wel. Of een baron. Die hebben geld zat.”

„Ik ga daar vissen,” zei Peet, „daarachter, achter het kasteel. Daar zit een hoop. Daar komt nooit iemand.”

En ze gingen een eindje van elkaar zitten aan de vliet. Hier zat je fijn in de schaduw. Pff! wat was het warm. Echt weer om te zwemmen. Wacht maar, straks, de dag was nog niet om, hij begon pas.

Toen kwam Wout met zijn appels voor de dag. Ze waren zuur. Toen de rest van het brood. En toen — de verveling, want ze vingen niets.

Wout scharrelde brutaal het kasteel langs. Er was geen kip te zien. Het kasteel was er alleen. Geheel verlaten. Het tuinbaashuisje zagen ze natuurlijk niet. Het lag er een eind vandaan, achter struiken en bomen.

Wout vond een poortje, draaide brutaal aan de knop. Dicht. Verderop nog een poortje.

„Wout, kom nou hier, jô,” riep Klaas zacht. Hij voelde zich niet gerust op verboden terrein.

Loop rond, bangerd! Een kasteel zag je niet elke dag. Hij draaide een klink om — wat? — Open. Open was de poort! Hij stond in een portaaltje, liep door. Een trap, een draaitrap. Hij liep zacht naar boven — een deur stond open. — Hij ging terug, holde naar Peet en Klaas.

„Het is open . . .”

„Wat?”

„Het kasteel. Ga je mee? Er is geen kip.”

„Ik niet. Niet doen!” zei Klaas.

Maar Peet, die brani werd, zei begerig: „Ik wel. Vooruit, jô!”

„En de hengels dan?”
„Die leggen we hier in het gras bij de rommel. Er is hier
niemand! Wie ziet je?”

En zo gebeurde het, dat drie apen van stadsjongens een kasteel gingen besluipen, veroveren.

Klaas' verzet was vruchteloos, hij volgde. Maar je kon zijn hart hōren hameren. Hij smeekte terug te gaan. Wout dacht er niet aan. Zién wilde hij die zaak, zien, de hele boel. Alle deuren probeerde hij, alles was dicht. De gangen en de trappen alleen waren vrij. Maar wāt voor gangen waren dat! Hoog en breed. En wat stond en hing er allemaal in! Moest je zien!

Schilderijen van ridders. Wapens! Zwaarden aan de muren. Degens gekruist en speren. Hertekoppen, tijgermuilen. . . . Hier — een harnas! Een ridder! Er zat natuurlijk niets in. Wout tikte er tegen. Hol.

„Hi-hi!” Hij kreeg er schik in en maakte dansbewegingen met zijn schouders en handen. Hij gaf een duwtje tegen de stalen arm. Die was vettig. Peet gaf een harde duw tegen de andere. Die piepte en de ijzeren vingers bengelden slap en zot.

„Hij heeft rimmetiek.”

„Karel de Vijfde had ook rimmetiek.”

„Dat is Pepijn de Lange.” „Karel de Stoute.”

„Kees de Schele. . . .”

Hi-hi! Alles ging fluisterend. Ook het lachen ging zo zacht, maar van binnen kietelde het van belang, daar danste de pret. Wat zeg je, kéét hadden ze. Een kasteel! Van binnen! Om te brullen! Als je maar durfde. —

Klaas lachte ook, maar met pijn in zijn buik. Van de zure appels? O neen, van heel wat anders. Hij voelde — dit was zéér, zéér gevaarlijk. Dat liep mis — zo vast — dat was — inbraak. Toch bleef hij.

„Dat is zijn klep.”

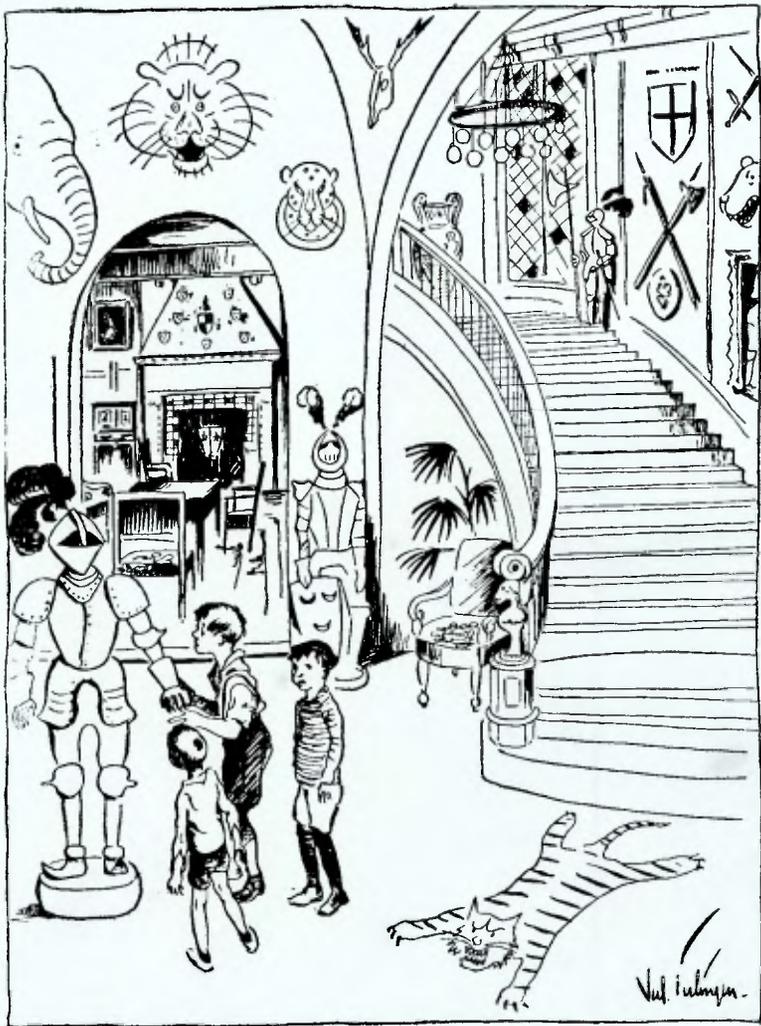
„Zijn voorhoofdsklep.”

„Zijn oogklep.”

„Zijn pansier.”

„Pansier? Pântser. Hier dit!” Het gesprek werd iets te luid.

„Sst! Dat ding,” zei Wout, „dat is. . . . wacht even —” toen langzaam voor zichzelf: hij strijdt met open — „dat is zijn vizier. Daar kijkt hij door, dat slaat hij op, als hij

dapper is, zó! Dan zie je zijn ogen.” En hij gebaarde
krijgshaftig, met de vingers bij zijn slapen. „En als hij

een knijperd is, dan slaat hij het neer. Dan zie je niet, wie het is."

„En hoe kan die vent dan kijken en vechten?"

„O, die kerels zien alles om een kiertje."

Doorlopen. Stilte. Diepe stilte. Nu hoorde je een kerkklok.

„Van een dorp." Welk dorp? Waar was het?

Ze stonden voor een oud, houten beeld. Een Kruis. Ze keken met open mond omhoog. De nagelen, de handen, de voeten, de zijde — het Hoofd, de kroon van doornen. —

„Laten we gaan, Wout," huilde Klaas bijna.

Maar Wout antwoordde niet. Hij keek naar het beeld, de kerven in het voorhoofd, de diepe kerf in de zijde. Een groot Boek lag op een tafeltje, onder het Kruisbeeld. Peet wou het zwaar koperen slot losmaken. Wout schudde het hoofd. Afblijven, Peet.

Klaas liep zenuwachtig door de lange, hoge gang. Toen pas zag hij dat wandkleed, dat gobelin. Hij stond verstomd. De anderen kwamen nu ook.

„Knàl!" zei Peet hardop. Nu was alle voorzichtigheid weg.

„Dat is een kasteel!"

„Die ridder. Die hond heeft dat kind gebeten."

Wat stond er onder? Ze lazen de oude letters, net zulke als grootmoeder nog in een boek had. Wout spelde hardop: „Allaaè-r-t-s, Alláàèrts de rouw- en- doete-". Wout had het. „Hij is in de rouw en dood. Doet is dood. Blijf ik tot in de doet. Dat is dood."

„Ja," zei Peet, die het wel geloofde.

En Klaas keek stil naar dat schone tafereel: Allaerts berouw en boete.

„Dit is Allááèrts," zei Wout, „de ridder".

„Nee, dat kind, want dat is dood."

„Hij is geel als een lijk."

„Hij is verdronken. Die hond —"

„Die heeft hem uit het water gehaald. Kijk, hij is nat."

„En zijn vader huilt."

„Wat een paarden. En kijk eens —"

„St! Stil toch. Ik hoor —”

Klaas verstrakte, keek met grote angstogen, Wout en Peet liepen naar de trap, onvoorzichtig hard op hun tenen — de vloer kraakte. — Ze luisterden. —

„Hoorde je wat?”

„Ik niet.”

„Zachtjes praten. Nog éven kijken.”

4.

DE ONTDEKKING

Die morgen had Van der Veer een paar werkvrouwen in het kasteel gehad. Drie kamers hadden ze een goede beurt gegeven. Ook de gang. Teunis had om de sleutel van het poortje gezeurd. „Ik zal hem dragen, vader, ik ben de portier. Ik zal sluiten.”

Van der Veer was naar huis gegaan. Toen had hij hout gehakt en totaál vergeten zelf het poortje te sluiten. Pas nu, in de middag, dacht hij er aan en vroeg: „Teunis, waar is de sleutel?”

„Hier, vader.” Hij haalde hem uit zijn zak.

Vader werd kwaad en riep: Die hoort toch hiér?” en hij wees naar de la in de tafel. „Heb je de poort dicht gedaan?”

„Ja vader.”

„Weet je het zeker?”

„Natuurlijk vader, ik....”

Ja, natuurlijk, zei Teunis, maar op een toon van: misschien, het kan evengoed niet zo zijn.

„Ga voor alle zekerheid kijken.”

En zo kwam Teunis tot de ontdekking, dat de poort — open stond. Hij wou de sleutel in het slot steken, maar zijn hand verstijfde — zijn hart stond stil. Hij hoorde praten, mensen, kraken, lopen en toen holde hij met een bekleemde schreeuw weg, naar huis.

„Vader! Inbrekers!”

„Wat?”

„O Heer, sta ons bij!” riep vrouw Van der Veer en hield het mes in het brood, zonder verder te snijden.

„Boven! Ik hoorde ze praten, kraken. Inbrekers! Het tuinpoortje staat open!”

„Ik zal ze. . . .” Van der Veer zette zijn tanden woest op elkaar, greep zijn geweer, drie kogels uit de la, klèk-klèk! ging de grendel.

„Laat Kora los! Blijf jij hier!” gebood hij Teunis. „Moeder, houd Teunis bij je!”

Van der Veer holde weg, naar het kasteel.

Vrouw Van der Veer hield Teunis vast. De kleine kinderen kropen angstig bij hun moeder. „Teunis, ga jij de politie waarschuwen. Laat de sluiswachter de politie opbellen!”

„Opbellen?”

„Telefoneren. Vlug!”

De hond ging vreselijk tekeer. Hij was dol van onrust en stormde zijn baas vooruit. Stommerd, die ik ben! dacht Van der Veer onder het draven door. De poort niet dichtgedaan? Ja, hij zag het al. Open stond hij. Hij stormde naar binnen, bonkte de trap op. Zijn hond achter hem, woest blaffend. Hij hoorde heen en weer hollen, beuken tegen de deuren. Klak-klak! ging het geweer. Van der Veer hield het vóór zich uit, holde — stond boven aan de trap.

„O! Moedèr!” kreet Klaas.

„O! niet schieten, niet schieten, niet schieten!” bibberde Peet.

De hond vloog woedend op de jongens af. Die holden de gang door, gillend, bezeten van angst. Van der Veer zag direct, dat er ongelukken konden gebeuren en riep: „Kora! Hier!”

Onmiddellijk gehoorzaamde het dier. Wat Van der Veer meeviel.

„Liggen!” Hijgend, na-blaffend en grommend ging Kora liggen, bij de trap.

De tuinbaas stond perplex. Hij had op een gevecht gerekend, op doden en gewonden — en daar zag hij twee jongens, die het in hun broek deden. Dàt ook nog!

Hij liet zijn geweer zakken. Hij keek, bleek, hijgend, dreigend. De spanning was verschrikkelijk voor die twee kinderen.

„Hendrik! Hende-rik!” gilte akelig een vrouw beneden.

Ze schrok van de stilte. Ze zag haar man in haar angstverbeelding dood liggen, vermoord door bandieten.

„Het is niets! Kom maar hier!”

„O-o-o-o...” bibberde Klaas, „o baas, o mijnheer.” Hij liep achteruit, omdat die man, die vreselijke man, zijn geweer bewoog, hij liep achteruit en stiet tegen het harnas, dat rinkelde.

„Pas op! Kom hier!” brulde de tuinbaas, bang voor beschadiging.

Klaas zakte op de grond neer. Hij was òp, jammerde, zwaaide met zijn hoofd en — zag toen het houten Kruisbeeld tegen de muur: „O Heere Jezus, help me toch, o help me toch!”

Peet stond te janken: „Laat me er door! Laat me er door, mijnheer!”

Vrouw Van der Veer kwam bevend naar boven en zag — twee kinderen, kinderen.

„O juffrouw, we deden niets! O, heb medelijden, juffrouw!”

Klaas kroop overeind en liep hard naar vrouw Van der Veer. „O juffrouw, mijn broertje, juffrouw, ik wil naar — mijn moeder toe.”

„Houdt je mond! Vlégels! Bandieten! — Waar is Teunis?”

„Die waarschuwt de politie. Aan de sluis.”

Ze jammerden al maar door en toen ze het verschrikkelijke woord „politie” hoorden, was het hun, of de wereld verging.

„Kom mee!”

„Niet naar de politie, baas!”

„O juffrouw, help me, juffrouw!”

„Ga jij naar beneden, vrouw.” Van der Veer was bang, dat zijn vrouw week zou worden onder het geklaag der kinderen. „Hier, neem mijn geweer mee, wacht even. —”

Hij hield de loop naar boven, de kogels haalde hij uit het magazijn: de grendel klakte. De jongens keken met angstogen toe. Drie kogels! Echte kogels! Hij deed ze in zijn zak. Gelukkig. Ze werden niet doodgeschoten.

Vrouw Van der Veer nam het geweer aan. Ze was weg.

Och, was ze maar gebleven! Nu waren ze weer alleen met dien vreselijken man en die verschrikkelijke hond. En het harnas stond stil en keek ook al zo kwaad naar hen. Verloren waren ze. Onherroepelijk verloren. En — waar was Wout? Gevlucht. Waarheen?

„Kom mee!”

„Ja, mijnheer. O, mijn broertje, mijnheer, die is hier ook nog.”

„Wat zeg je?” snauwde Van der Veer.

„Mijn broertje, mijnheer.”

„Ja mijnheer, Wout mijnheer, die is hier ook, mijnheer. Hij ging eerst, mijnheer.”

„Och, doe mijn broertje niets baas — mijnheer, hij — wij drieën —.”

Het duizelde Van der Veer. Nog een bandiet, zo'n straat-schofje?

„Waar is die? Zeg op, of ik zal —”

Hè, wat was hij van streek. Dom van mijn vrouw, om de politie er bij te halen. Nu werd het een zaaik, een politie-zaak — de baron zou hem misschien — ontslaan... Van der Veer was helemaal in de war. Nu nog een jongen. Waar zat die? Wie weet, wat hij uitspookte? Toch een inbreker?

„Zeg op!”

„Weet ik niet, mijnheer.”

„Weggelopen, mijnheer, daarheen, mijnheer.”

Dreigend keek Van der Veer rond.

„Och, doe mijn broertje niets, mijnheer. Hij steelt niet, mijnheer.”

(Behalve die appels en dat tuig. Zie je wel! Daar had je het nu! Klaas wist het wel).

Een boer uit de buurt, Van der Veers buurman, kwam de trap op. Die wist het dus ook al. Goed dan. Geheim kon het niet meer blijven.

„Floor, ga jij met die jongens naar beneden en houd ze vast. Houd ze vast, hoor!”

„Maak je niet zo zenuwachtig, man,” zei de boer kalm.

„Er is er nog één. Dien zal ik hebben.”

„Och, doe mijn broertje niets, mijnheer!” huilde Klaas

nog, toen hij en Peet de trap afgevoerd werden, als twee gevangenen. Ze kwamen door het poortje weer buiten. Peet probeerde even zich los te rukken, toen hij het grote park zag, de vrijheid — maar Floor deed toen zijn grote hand wat vaster dicht, en dat scheen zo stevig te zijn, dat Peet riep: „Au baas! Ik zal niet wegloopen, baas!” „Dat is verstandig, kereltje,” troostte Floor toen. Klaas dacht in wanhoop aan Wout. Wat moest er nu van zijn broer worden?

Die was, zodra hij het onraad hoorde, tegen alle deuren opgebeukt, als een dier in doodsnood. Alles was dicht. Hij had een trapje gezien, heel aan het andere eind van de gang. Dat was hij afgehold. Hij kwam voor een deurtje. Dat ging open. Toen dacht hij: even stilstaan, even denken. Zacht doen, zacht doen vooral! Hij moest er uit. Zoeken dus.

Het werd hier donker. Alles leeg. Een trap af, nog één. Hij liet de deuren open. Toen kwam hij, ja — waar was het? Het was diep. Een kelder. Het was er muf. Hij róók, dat het een kelder was. Daar was geen uitgang dan de deur. Hij zag licht door een kier vallen. —

Hij liep er op zijn tenen naar toe. Wijde tralies en een luik zag hij nu. Hij duwde er tegen. Dicht. Hij betastte het. Een grendel. Hij rukte, trok het ding op en neer, heen en weer — het bewoog — hij schoof de grendel weg en het luik was open. Het felle zonlicht sloeg de kelder in — Wouts hart klopte in zijn keel.

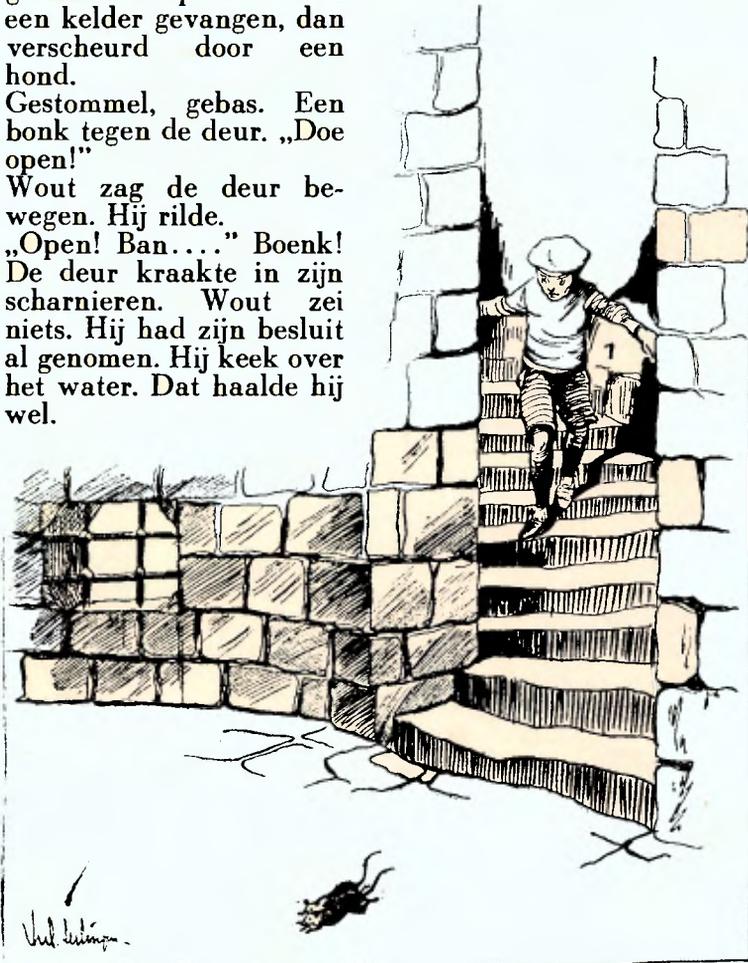
Daar lag het water, de vliet en daarachter het weiland, de vrijheid. — De deur stond open. Twee uitwegen en toch een gevangene. Verloren. Het was uit, met alles. Met hem, met zijn broertje — och, die lieve Klaas. Hij was de wijste geweest. Alles was mis. Allemaal zijn schuld. Dat tuig! Die appels. O moeder, nu gaf je me vijf cent voor melk — ik wou je verrassen met die kaas — met vis en nu kom ik in de gevangenis. En vader krijgt geen steun meer — met zo'n kind, die in een kasteel gedrongen is — een inbreker. O, ik heb zo'n berouw. Hij durfde niet eens te bidden.

Stil — wat hoorde hij? Stommelen, blaffen! Die hond weer! Die rook de weg. Wout vloog naar de deur. Ineens besepte hij, dat hij verscheurd kon worden. Met een ontzettende slag smiet hij de deur dicht! Geen sleutel. De grendel er op. Liever in een kelder gevangen, dan verscheurd door een hond.

Gestommel, gebas. Een bonk tegen de deur. „Doe open!”

Wout zag de deur bewegen. Hij rilde.

„Open! Ban....” Boenk! De deur kraakte in zijn scharnieren. Wout zei niets. Hij had zijn besluit al genomen. Hij keek over het water. Dat haalde hij wel.

„Open, of ik....!” Maar de deur week niet, was solide. Was het een kasteel of niet?

Wout keek rond, het hoofd door de ijzeren staven. Niemand. Het water lag stil. Wout werd er vreemd kalm van. Hij trok zich op, stak een been er door, zijn hoofd, wong schouders en borst er door, het ging heel eenvoudig. Nu stond hij al naast het luik, buiten, hij hield er zich aan vast. Het luik kraakte, het was oud. Hij ging er aan hangen, zocht met zijn voeten schommelend naar vastheid, hij wou zo graag grond voelen. Maar hij voelde alleen water, hij trok zich weer op — krak! ging het luik, het viel en bleef in één scharnier hangen. — Wout lag in de vliet.

Zo, dat moest er toch van komen, dacht Wout. Gelukkig, dat ik zwemmen kan. Hij hoorde nog bonken en schreeuwen en blaffen, nu achter zich. Vlug zwemmen, het was een breed water. Hij kroop aan de andere kant de wal op, keek even om — zag niemand achter zich. Toen vóór zich, een grintpad. Vluchten! Hij nam de benen.

Maar ineens stond hij stil. Zonder Klaas, zijn broertje, thuiskomen? „Pas op Klaas, als oudste zijnde....” Ja, moeder.

Toén pas wist hij, dat alles vergeefs was. Hij zag politie, volk, dat door Teunis' geschreeuw gewaarschuwd was, hij zag de tuin, — daar stonden Klaas en Peet. Daar lagen de hengels nog, zo maar aan de kant. En het tuig, het baarzetuig van zijn vader, van twee en veertig centen.

Hij voelde niet, dat hij nat was. Hij voelde, dat er, om alles niet nòg erger te maken, maar één redding was, misschien, misschien. Naar zijn broertje toe en zich overgeven aan de politie, zonder voorwaarden en — alles vertellen.

„Klaas!” schreeuwde hij en wist, dat hij hiermee zijn eigen vonnis velde.

Als een hondje, dat de stem van zijn meester hoort, keek Klaas tegelijk alle kanten uit — en zag zijn broer.

„Daar is mijn broertje — Wout! Wout! Kom bij me!”

„Já!” Zijn besluit stond vast, hij liep een brugje over, sprong over een sloot, liep het park weer in. En een veldwachter liep hem tegemoet. —

5.

VERSLAGENHEID

Wat er toen gebeurde ging als een lange, bange droom, die echt was. Van der Veer met zijn hond kwamen.

Hij had zijn schouder stuk gestoten en had een koevoet gehaald, om de deur los te breken. Toen hij terugkwam zag hij drie jongens, inplaats van twee. Eén was er drijfnat: de ontsnapte, de uitbreker. Van der Veer kwam naar hem toe, met het stellige voornemen hem een pak slaag te geven. Maar — de politie was er. Kalm blijven, dacht Van der Veer. Het is al erg genoeg. Een zaak!

Verhoor. Hoe er in? Waarom? Zo maar. Kijken. Nieuwsgierigheid. — Van der Veer, geheel in de war en kwaad nog, omdat die natte aap, die hem te slim af geweest was, zo kalm, rustig en ernstig antwoordde, wou zich in het verhoor mengen, met nijldige uitroepen. Maar de politie gebaarde en fluisterde: „Neen, stil, Van der Veer, je ziet toch, dat het kinderen zijn, kinderen!”

„Hoe ben je er uitgekomen?”

„Door het luik. Het is kapot.” (Van der Veer schrok. Ook dat nog.) „Dat heb ik gedaan.”

Wout, waarom zeg je dat? Verraad je niet! dacht Peet. Goed zo Wout, vertel alles maar, alles, hoopte Klaas. We zijn toch verloren.

Toen met een bootje van een boer, met de politie, naar het luik, dat aan één scharnier hing. Het was totaal gescheurd, vernield. Wout moest er weer inklimmen, de grendel van de kelderdeur afdoen. Toen weer terug, het bootje in.

Van der Veer zette het luik weer voor het gat, zo goed en zo kwaad het ging werd het vastgeklonken. Toen sloot hij de kelderdeur met een sleutel.

Och, alles was duidelijk. Maar wat moest je, als politie, met die kinderen doen? Hun namen werden opge-

schreven. Hun adressen.

„Och agent, mogen we naar huis, anders is mijn moeder zo bang,” pleitte Klaas.

„Houd je mond!”

„Ja, agent. Mag ik dan naar huis, agent? En mijn broertje?”

Wout zei niets, hij had niets meer te zeggen, hij had alles gezegd. Eerlijk. Eigenlijk te veel, vond hij. Ja — nu vond hij weer, dat hij had moeten vluchten: die overgave was dom geweest.

De politie praatte met

Van der Veer. De jongens verstonden het niet, maar Van der Veer ried aan, de jongens maar naar huis te sturen, niet naar het bureau te brengen en op te sluiten. Want dan moesten de ouders gewaarschuwd worden en dan kwam het in de krant misschien. En daar was Van der Veer bang voor. Niets in de krant. Geen záák ervan! De politie zou zelf bij de ouders komen. Juist, dat was de methode! Laat die apen maar gaan.

Intussen had Teunis de hengels zien liggen, de vis in de bus, de kanis van Peet.

„Hier liggen hun hengels nog, vader.”

„Ja,” zei Van der Veer kort, „ga jij maar naar huis.”

Natuurlijk, Teunis was de schuld. Ga jij maar naar huis. Jòu kunnen we missen, portier van niets!

Maar Van der Veer had zelfverwijt. Hij was de schuld. Hij had moeten opletten. Nu zag je het, één deurtje los — zo'n herrie. En — in het kasteel was ook niet alles in de puntjes. Ja, de zaaldeuren waren allemaal dicht: elke kámer was overal gesloten. De tuinbaas had wel twee-

honderd sleutels in bewaring. Maar — de keldertrap was vrij geweest en die kelderdeur was ook niet op slot geweest. Neen, helemaal in de puntjes was het niet. Zo iets overkomt me nóóit weer, beloofde Van der Veer zich plechtig.

„Naar huis en je zult er wel meer van horen!” zei de politie en anders niet.

Ze liepen naar hun hengels, als drie geslagenen.

„Laat liggen die hengels!” zei Van der Veer streng.

Ook dàt nog. Bijna het ergste. Je hengels weg, je tuigen, het baarzetuig van vader. Zo liep je aan alle kanten vast.

„Mijnheer. . . .” Eindelijk zei Wout wat. Maar Van der Veer keek vooral Wout woedend aan. Want die had het luik beschadigd, hem een kapotte schouder bezorgd en was hem ten slòtte eigenlijk de baas geweest: hij was hem ontkomen.

„Mijnheer. . . . dat tuig is niet van mij.” (Wat een dieven-troep! dacht de tuinbaas.) „Het is van mijn vader.”

„Wat zou dat?”

„Ik heb het stilletjes genomen — geleend. Mag ik alléén dat tuig er af halen?”

„Ja mijnheer, alleen het tuig, het is van onzen vader.” Het was weer Klaas, die pleitte. „De andere boel mag u houden, de vis ook,” probeerde Wout.

Peet zei niets. Die dacht: ze verkopen mijn kanis, hengel, vis, al mijn spullen voor dat éne, gestolen snerttuig. Het was fraai. Straks verkochten ze hem nog. Broers hielden elkaar altijd.

„Ja mijnheer, U mag alles houden. Maar geef mijn broertje het tuig dan weerom.” Een ruilhandeltje, jawel, dat moest er nog bij komen.

„Neen! Je vader kan de boel komen halen.”

„Waar, mijnheer?”

„Bij de politie.”

„Bewaar jij ze maar, Van der Veer.”

„Goed, bij mij dan. En ruk op!”

Ze dropen af, de verboden richting in.

„Déze kant uit, en neem die stinkvis mee.”

Peet liep hard naar zijn kanis. Die had hij tenminste.

Klaas nam zijn groot blik — er had gehakt van de steun in gezeten. Nu zaten er visjes in, dood. Stinkvis, had die vreselijke man gezegd. Het was een brandende belediging.

Je zult er wel meer van horen, was het enige woord van de politie. Dat kregen ze mee. Een zak met ijzer op je rug, twee uur lang, was nog lichter te dragen dan dit. Je zult er wel van horen. Dat kon alleen de politie zo ijskoud zeggen. De boodschap kwam wel thuis. Het was dus alles maar een begin geweest.

Bekommerd liepen ze langs het tuinmanshuis, Van der Veer, pratend met de politie, bleef achter. De hond lag te grommen in zijn hok, toen ze er langs liepen. Hoe heette die valskop ook weer? vroeg Peet aan zichzelf. Karo — of Kora — in elk geval geen naam voor zo'n bloedhond, veel te mooi. —

Teunis stond er, in de deur, met zijn handen in de zakken. Hij keek hen minachtend na. Hun hengels nog, vader, had hij gezegd, de verklikker — het was méér dan verraad, vond Peet. Ja, maar die kanis is langs je neus gegaan, daar mag je naar kijken, maar — afblijven.

Vrouw Van der Veer keek over de gordijntjes. En Wout en Klaas zagen hun moeder ineens. —

Ze liepen het park om, helemaal om en kwamen weer langs het hek. *Kasteel te koop*. Als ze dat niét gelezen hadden, zou er niets gebeurd zijn. Dan was de dag mooi geweest. Nu was het de zwartste dag van hun leven geworden.

De eerste, die wat zei, was Peet.

„Ik heb mijn kanis. Die hengel kan me niets schelen. Een dubbeltje. Een oud ding. Het tuig? Zelf gemaakt.”

Wout zweeg. Hij was nog nat, maar voelde zich droog worden in de gloeiende Augustuszon.

„Ik waarschuwde jullie nog zo. Wat moet er nu gebeuren?” klaagde Klaas.

„Niets. Mijn vader is niet bang voor de politie. En mijn moeder helpt mijn vader en geeft een veldwachter een grote mond.” Peet was weer brani.

Wout zei niets, liep in snelle pas, naar zijn voeten kij-

kend, over de grintweg. Ze liepen de boerderij van de appels langs.

„Ben je kwaad op me, Wout?” Het starre zwijgen van zijn broer woog Klaas zwaar op het hart.

Wout schudde het hoofd. „Ik zal het wel vertellen.”

Kaas te koop, volvet, twaalf cent een pond. Een groot glas melk vier cent.

„Moéoéh!...” Een koe klaagde luid. Zijn uier hing molkenvol tot in de boterblommen. Groot en gespannen hing hij, de koe kon hem niet bergen tussen zijn achterpoten, die wijduit stonden. Als het dier niet gauw geholpen werd, gebeurden er ongelukken: er zaten wel drie emmers in en meer.

Zjiét! een auto sneed voorbij. . . . de poeier wolkte op en bleef over de weg hangen. Er was geen zucht.

Kom Gemeente Vleuten, stond er op een bord. Die melkchauffeur had toch gelijk. Twee uur lopen. Wout was droog. Doodmoe kwamen ze in de stad, in hun snikwarme buurt. De mensen zaten op straat, hingen uit de open ramen. Radio-muziek dreunde uit de huizen, hier zacht, daar trompettend, stemmen van sprekers, nieuwsberichten van Vas Dias, „publicatie in welke vorm ook, is verboden —”. O misschien werd nu de inbraak in het Kasteel wel rondgeroepen. De daders zijn: Wouter Walink, Nicolaas Walink. . . . Misschien weten ze het thuis al, tobde Klaas.

Hùn raam stond ook open.

Klaas bracht zijn blik met vis in de keuken en ging ze schoonmaken. Moeder zag de rommel. En Klaas zag, dat ze hèt nog niet wist.

„Ach, lieve kind, dat zal ik wel doen. Een aardige zoi, hoor! Maar — wat stinken ze! Ze zijn bedorven, schaaap.”

Wout legde zijn stuivertje voor moeder neer, als een zoenoffer. Hij dronk onder de kraan vier kommetjes water. Het was lauw. Hè-hè! Hij deed zijn ogen dicht, doodmoe.

„Heb je geen melk gehad? Heb je geen honger? Koop er maar appels voor. Die vijf cent zijn voor jullie. Vader heeft morgen nog een karwei.”

Wout ging op een stoel zitten in het keukentje. Alles kreeg je ook ineens. Het was niet te dragen. Moeders goedheid, moeders woorden — ze kwamen als harde klappen op je hoofd terecht. En vader — die zou morgen zéker een karwei hebben! En wàt voor één?

Toen zag, voelde moeder het: er was iets gebeurd met haar jongens. Ze zag het, toen ze Klaas aankeek; die verbergde zich voor haar ogen.

Ze ging er bij zitten, de handen in haar schoot, op de rand van een stoel.

„Wout, kom eens bij me, jongen?”

Toen viel Wout op zijn armen en snikte, snikte heel zijn hart leeg. Klaas ging de gang in en stond tegen de muur zacht te schreien.

„Heere, bewaar mijn kinderen, bewaar ons allemaal — grote Goedheid.” Ze bad het, met in elkaar geslagen handen.

„Ik zal — ik zal u alles — ver-tellen.”

Toen kwam het hele verhaal van de vreselijke dag. Wout zweette ervan. Buiten werd het donker. Er rommelde onweer. Het tochte door de kamers. Een gordijn woei op. Moeder sloot een raam, riep de meisjes binnen, die nog op straat waren. Toen zat ze aan tafel, het stuivertje keerde ze om, nog eens om.

Het was allemaal niets, dat tuig was niets, die hengels — ach, een stuk koord en stokken waren het — maar dàt: je zult er wel meer van horen; dàt: de politie, de schande, de schande. En nu had ze vanmorgen God gedankt voor dat nieuwe karwei, niet één dag, viér dagen zouden het worden. Misschien wel een week. En nu dit. — Ach, voorspoed is nog geen zegen — neen.

„Wat moet er nu van ons worden?”

Wout veerde even op. Hij probeerde zijn moeder te overtuigen. Het éنية was, dat vader morgen meeding, naar de politie in dat dorp. En dan naar den tuinbaas. Dan kwam er misschien niets van. Zelf je aangeven.

„Ja-ja,” knikte moeder. Dat was wijs van Wout. Hij wàs wijs voor zijn leeftijd.

Die avond duurde eindeloos. Vader kwam laat, hij was

moe, maar erg opgewekt. Hij had een pond doornbessen meegebracht, om „ze te verrassen”.

De meisjes werden naar bed gebracht. — De doornbessen bleven liggen. Een andere „verrassing” wachtte Walink.

Hij verbleekte, hoorde alles van zijn vrouw en Wout en Klaas. En toen moeder hoofdschuddend zei: „Zie je wel, dat er geen zegen op kan rusten, op dat vistuig...” zei vader tegen de jongens: „Ga naar je bed.”

Het lichtte buiten de ramen, het rommelde over het huis. Wat een nacht! van honden en bijna verdrinken, van naakt wegvlugten zonder bij je kleren te kunnen komen, van kerels in harnassen, van kerels, die je in je rug schoten. Van wakker liggen en bidden om uitkomst en vergeving. „Allááèrts de rouw en doete”. Ja, berouw en boete. Nu niet van Allaert, maar van Wout en Klaas, van Wout het meest.

En in het kamertje naast dat van de kinderen lag een moeder in verslagenheid en geen goede slaap kwam aan haar ogen.

6.

DE REPARATIE

Vader was om vijf uur op. Hij pompte zijn fietsbanden op. Hij ging de deur uit. Een half uur later was hij weer thuis. Hij had den eersten knecht van het werk gewaarschuwd. Het zou een halve, misschien een hele dag verzuim worden: een politiezaak voor zijn kinderen opknappen.

Om zes uur wekte hij Wout. Hij moest de fiets van tante Dina gaan lenen. Huren kostte een halve gulden. Moeder was zuinig. Ze namen boterhammen mee, want vader noch Wout kon het ontbijt er dóór krijgen. Als de zaak nu al aan het rollen was bij de politie, was alles vergeefs. Vader had gisteravond moeten gaan.

Ze reden hard. Vader zei niets. Wout trapte zich een hartklopping en een steek in de zij op die oude dameskar van tante Dina. Dat voorwiel draaide zo bochtig. Het grint ritselde onder hun banden. Daar had je die melk-

auto met denzelfden chauffeur. Verboden in de kom op Zondagen te vissen. Kom gemeente de Meern. Kaas te Koop, een groot glas melk voor vier cent. Daar had je de hele boel weer.

Kasteel te koop.

„Hierheen, vader. Links. We moeten een eindje verder zijn.”

„Waar is het bureau?”

„Weet ik niet, vader. Vragen aan den baas, hier.”

En Wout wees op het tuinmanshuis. De hond

sloeg aan. Teunis kwam voor de dag, ging naar binnen. Van der Veer! Dezelfde. Wout bleef op de weg staan, keek naar de grond.

Walink ging het huisje in. Hoe lang duurde dat! Wout zweette. Hij geloofde niet, dat vader daarbinnen veel zou opschieten. Eindelijk — daar kwam vader — met dien — vervolger.

„Je gaat hier recht door — de tweede weg rechts. Dan vraag je maar weer eens.”

Verder. Wat peesde vader. Daar kon Wout niet tegen op.

„Ik heb zo'n steek in mijn zij, vader.”

Rustiger ging het toen. Een gehucht. „Waar is het bureau?”

„De gunne kant.”

Politiepost stond op een groen huisje. Wout bleef weer buiten. Walink klopte, ging binnen. Wachten. Eindeloos. Toen wenkte vader: „Kom binnen.”

„Was dat luik kapot, of heb je...”

„Ik heb het kapot getrokken. Ik hing er aan.”

„Ik zal het vergoeden — of maken,” zei Walink ernstig.

De politie keek Wout aan. „Heb je nu je zin? Je arme

werkloze vader die angst uit te laten staan? Die éérlijke man?"

Wout snikte weer. Een klap met een sabelschee boven op je hoofd was niet zo erg als dit: die éérlijke man.

„Ik heb er-spijt-geenog van. Ik was zo- nieuws-gierig. Dat kas-teel....”

Walink vroeg nog eens ernstig: „Moet ik nog naar den baron zelf?” Alles zou hij doen, alles, wat de politie goed vond. Maar dat was niet nodig.

„Kunnen we geen last meer krijgen?”

De politie stelde gerust.

„Waarschuwt u mij dan éérst? Als er soms.... Mijn naam ziet u.”

„Ga maar rustig naar huis, Walink, de zaak is voor ons, de politie bedoel ik, afgelopen.”

Een last van duizend kilo viel van Wouts rug bij die woorden. Walinks gezicht ontspande. Dat was het voor-naamste geweest en dat was nu weg.

Toen naar Van der Veer terug. Wout bleef weer buiten staan. Daar binnen ging het zó: „Nee, tuinbaas, ik wil dat luik hélemaal vergoeden of maken, hélemaal. Mijn zoon heeft dat vernield. Ik móét den baron de schade vergoeden.”

Van der Veer zei toen: „Och man, van je twaalf gulden steun gaat dat moeilijk. Voor ons is dat 'n reparatietje....”

„Nee, begrijp me nu goed, als vader zijnde wil ik dat maken. Het inzetten met de scharnieren in de muur moet de vaste timmerman hier doen, dat is vakwerk en — ik begrijp best, dat je geen vreemd werkvolk op het kasteel wil — daar heeft de baron gelijk in. Maar geef mij nu de maat en de afwerking.”

Walink was nu beleefd koppig en liet niet los, vóór hij de juiste afmetingen op een papiertje had, een tekeningetje van het model en de figuren zelfs. Walink was een goed vakman, zette wat lijntjes. „Zo? Is het zo goed? Zoveel bij zoveel; daar de grendel; daar de scharnieren. Het komt in orde. Binnen de week.”

Walink kreeg een bakje koffie van vrouw Van der Veer, die ontzettend met dien armen stadsmens en zijn zorgen

te doen had. En toen hij wegging, zei ze: „Moet je dien man de hengels nu niet teruggeven?”

„Dat zou ik bijna vergeten.”

„Och, die dingen,” zei Walink met een pijnlijk lachje, „u mag ze verbeurd verklaren. We hebben het dubbel en dwars verdiend. Verboden terrein en — alles.”

„Mijn goeie man, wat moet ik met die dingen doen? Neem ze maar mee hoor. Het was om ze een les te geven, zie je. Teunis, bind die hengels op de fiets. Haal de tuigen er eerst af.”

„Dat kan die kwajongen van mij wel doen. Wacht even.” Walink kwam naar buiten. „Wout.”

Die zat in het gras een strootje te kauwen en zijn zonden te overdenken. Toen moest hij met Teunis dat prettige zaakje opknappen. Dat wil zeggen, Teunis vond het vreselijk. Nu moest hij, die dien inbreker betrapt had, nog helpen. Hij zei geen woord. Wout ook niet. Wat moest hij zeggen? Maar in zijn borst kietelde een stil plezier: het baarzetuig terug, het baarzetuig van twee en veertig centen.

„Maar je vader maakt het luik!” was het enige, wat Teunis zei, toen ze klaar waren.

Op de terugweg was het warm, maar niet benauwd, o neen, zo prettig zweette je. Niets zeggen. Goed. Dat kwam later wel. Een kerkklok hoorde je kleppen. Ah! dat kwam daár vandaan. Hoe laat was het? Halfelf pas. Het was meegevallen. Vanmiddag weer op karwei, dacht Walink. De zorgenman was verlicht. Hij kreeg een teder gevoel in zijn hart. God is een hoorder des gebeds. Maar de Heer zal uitkomst geven. 'k Zal in dit vertrouwen leven. Hoe kunnen er nu nog mensen zijn, die zeggen, dat God niet goed is. Oprechtheid en waarheid — Gods woord is toch zo wonderlijk waar. Hoor je dat, Wout?

„Wout, zie je het nu, als je de waarheid... als je opprecht bent? En — je moeder is een bidster, je moeder — dat is een kind van God.” Walink beet op zijn lippen.

De tranen schoten Wout in de ogen. „Ja, ja.” Hij knikte. Walink keek zijn jongen aan. Wat transpireerde dat kind weer. Hij zag blauw-rood, paars. De fiets van tante

Dina piepte. Wout hijste door, zwaar ging het.

Een groot glas melk voor vier cent.

„Laten we hier even. . . .” Vader stapte af.

„Eén glas melk,” bestelde hij en ging buiten op een stoeltje zitten. Het was een boerenhuis aan de weg. Een vrouw bracht een „groot” glas. Nou, zó groot was het niet. Het was een gewoon glas, hoog, maar smal. Die mensen scheppen altijd op, vond Wout. Net als advertenties in de krant.

„Drink maar, jongen. Hier is je brood.”

„Ik heb helemaal geen dorst, vader. Ik heb net zo lief water uit de pomp.”

„We hebben nog niets gehad. Niets gegeten, niets gedronken. Drink nu, Wout!”

„Dan ieder de helft.”

„Goed.”

Ze baden onder een hemel, die wijd open stond en ze dankten voor hun brood — en voor méér. Ze aten samen, ieder drie boterhammen en om de beurt namen ze een slokje melk. Maar vader nam de kleinste. Smaakte ooit een maaltijd zoeter? — Er was roggebrood bij met zoutige margarine, het smaakte als pittige taart uit die fijne zaak van Van Angeren op de Leidseweg.

„Dat is beste melk, vader.” Ja-ja, knikte vader met een mond vol.

„Onze melkboer geeft een kluts toe, m-maar ik geloof, dat die er water bij doet. Hebt u dat gezien, vader?”

Wout wees op een bordje: *Volvette kaas twaalf cent een pond.* „Op het hoekje betaalt moeder acht cent voor een ons. Hebt u nog twaalf cent?”

Walink stond op, liep naar achteren en kwam terug met een pakje. Dat was een morgen van zestien cent. (12 + 4). Maar goed uitgerekend, meende Wout, was er verdiend: 8 cent één ons = 40 cent één pond. Min 16 cent = 24 cent, schoon verdiend. Plus 5 cent van gisteren = 29 cent.

Ho-ho! en dat luik dan? Wat kostte dat luik? Twee gulden minstens. Minstens. Neen, een dure dag, een zure dag gisteren.

Toen ze thuis kwamen, keek moeder vader aan. Die knikte geruststellend met de ogen dicht. Ze wist genoeg. Vroeg niet verder. „Heb dank, Hoorder des gebeds,” ging het in haar ziel.

Klaas was verstomd. Hoe bestond dat in de wereld? Gisteren vagebonden. Vader kwam met alles terug, en meer — met een pond kaas er bij.

En nu ging hij weer naar het karwei, hij peesde de straat uit.

„Klaas, breng die hengel naar Peet,” zei moeder, „en jij, Wout, de fiets naar tante Dina en vergeet niet te bedanken. Hier, neem een stukje kaas voor haar mee, voor de aardigheid,” en ze sneed wat van het pondje af. „Niet zoveel, moeder,” waarschuwde Wout bezorgd, „u houdt zelf niets over.”

Klaas bracht de hengel bij Peet. Maar toen Peet minachtend zei: „Dat ding had die kinderbeul wel mogen houden,” was Klaas direct weggegaan. Had zijn goeie vader daarvoor met die hengel op zijn fiets gesjouwd? —

Die avond reeds bracht vader op zijn nek dikke planken mee. Het zwaarste, sterkste hout, dat er bestond. IJzerhout, kasteelwerkhout. Wout sjouwde het naar boven. Na het eten ging vader direct aan de gang. Wout en Klaas zaten er bij, als boetelingen.

„De schaaf? Hier vader.” „Hier is uw potlood, vader.”

„Dat is een scherp beiteltje, vader.” „Pas maar op je vingers, vader.” „Ik zal een bakje koffie voor u halen.”

En toen de jongens al lang op bed lagen, was Walink aan het figuren beitelen, zo fijn, zo voorzichtig en eerbiedig, of het voor de Koningin was. Hij had er zijn bril bij op, de zweetdruppels stonden op zijn bovenlip. Telkens keek hij naar het papiertje met de tekening. Hij paste, mat, boorde gaten, schroefde de dikke grendel er op, de zware scharnieren. Het leek wel brandkastwerk. Geen spijker kwam er in. Alleen schroeven. Het was een prachtluik. Walink was een timmerman éérste klas. En zó'n man kon geen vast werk krijgen!

's Morgens was hij om vijf uur weer op, zette het luik in

de grondverf. 's Avonds in de groene verf, die vader nog over had van het geraniumbakje. Wout wou het graag verven, ook om zijn boete te betalen. Maar Walink wou het zelf doen. „Dat moet goéd zijn.”

De derde dag was het droog. En op de vrije Zaterdagmiddag ging Walink met het zware luik voor op zijn fiets gebonden naar het kasteel. Het rustte op een plankje, dat met haken aan het stuur hing. Doeken waren er om gewonden: de touwen mochten de verf niet beschadigen.

Wout mocht niet mee. Tante Dina had een leuke band — „en,” zei vader, „je hebt er niets mee te maken.”

Walink kwam bij Van der Veer binnen.

„Ik zei: *binnen* de week. Hier is het.” Hij deed de doeken er af. Het luik glom en was in één woord — schoon.

„Maar goeie man, wat heeft je dat gekost?” Vrouw Van der Veer sloeg de handen in elkaar. Walink zwaaide het af.

„Kerel — Walink —”, zei Van der Veer in oprechte bewondering, „dat is een prachtstuk, dat is vakwerk. Zó kunnen ze het hier niet. Dat heeft je duiten gekost. Zeg eens op?”

„Nou — als je het zó graag weet — drie gulden vijf en tachtig cent. Die scharnieren doen het, zie je. Daar had ik moeite mee. . . .”

„Heb jij het dan zèlf gemaakt?”

„Ja, ik heb het maar klaar gespeeld. Maar het is de eerste keer, dat ik zo iets zwáárs heb gemaakt. Bij ons timmervak is het allemaal licht tegenwoordig.”

Van der Veer kon er de ogen niet afhouden. Hij was er eigenlijk wat verlegen mee en zei: „Ik moet je mijn compliment maken.”

„Geen dankje. Mijn zoon vernielde het, ik, als vader zijnde, repareer het. En als de baron soms — neen, ik wil er geen cent voor hebben. Wel mag je het zeggen aan de politie, dat ik gedaan heb, wat ik beloofd heb. De boete is betaald. Heb je geen moeite gehad — met den baron, bedoel ik?”

Van der Veer keek zijn vrouw aan. Die wist meer. „Laten

we daar maar niet over praten." Neen, dat was beter. Walink zou er maar hartzeer van hebben. En bovendien — niemand had er mee te maken. (Maar, tussen haakjes, Van der Veer had een behoorlijke berisping gekregen. „Jij en niemand anders sluit de poort. Dat is geen kinderwerk.”)

Een week later was de baron op zijn landgoed gekomen voor het gewone bezoek. Hij moest wat boeken hebben. Toen liet Van der Veer hem ook het nieuwe luik zien, dat door eigen werkvolk weer voor het keldergat was bevestigd.

„Het is in orde. Het is prachtig. Degelijk. Precies dezelfde stijl en afwerking. — Wat kost dat?”

„De man wil er niets voor hebben. Hij heeft het zelf gemaakt.”

„Hm — heb je niet gevraagd, wat zijn kosten zijn?”

„Drie gulden vijf en tachtig, maar hij wou niet, dat u het vergoedde. Hij zei: het is mijn boete.”

De baron glimlachte. Zo had ieder zijn berouw en zijn boete. Maar wie betaalde ze zó trouw?

Op een avond, een dag of tien na die luik-geschiedenis, kwam Walink thuis. Het karwei was weer afgelopen. Hij kon weer gaan stempelen, morgen. Hij had toch aardig bijverdiend.

„Eten, kinderen!” riep moeder. „Vader is er.”

Vader was wat stil en at zijn boterham. Wout en Klaas waren de grote zaak nog lang niet kwijt. Het was telkens weer een onderwerp, vooral op straat. Maar in huis — geen woord erover. Vader wou er niets meer van horen.

Hij verschoof zijn bordje. Wout zag er een papiertje onder, trok er aan. . . .

„Wat friemel je toch?” vroeg Walink en lichtte zijn bordje op. Hè? Wat?

Moeder schaterde om dat zotte, verbaasde gezicht van haar man.

Een postwissel? Tien gulden? Van baron die en die. . . . adres. „Met dank voor uw prachtig luik,” stond er op de

strook. Wout en Klaas en ook de kleine meisjes drongen om het postwisseltje, dat beefde in vaders hand. De hele familie lachte, moeder zacht en zenuwachtig, (ze had het meevallertje al van vanmiddag in huis en had het wisseltje opgevouwen onder vaders bord gelegd, om hem

VADER WALINK

te verrassen). Wout en Klaas stompten elkaar, gierden het uit. Vader lachte met een traan, stil, verlegen. Wout schreeuwde: „Dat hebt u aan mij verdiend!” Maar hij had er meteen spijt van. Dat was het toppunt. Vader en moeder schudden het hoofd, waarschuwend. „Die onrust en angst van jullie en ons wil ik voor geen geld van de wereld meer hebben. Voor geen....” („Tién gulden, vader!” lachte Klaas er tussen door.)

„Voor geen — voor geen kasteel.”

Wout rekende uit, hoeveel winst er aan zat. 29 cent van die ene dag. $f10.$ — plus 29 cent = $f10.29$. Min $f3.85$ = $f6.44$.

Maar moeder berekende in de keuken stil de winst der dankbaarheid.

En Walink? Hij nam die avond een blaadje papier en een enveloppe, zette zijn bril op; die besloeg. . . . Hij zette hem weer af en veegde hem schoon, poetste de glazen met een puntje van het tafelkleed, haalde alle haartjes uit de pen, doopte drie keer voorzichtig in, viste nog een paar haartjes uit de pen — en schreef een brief aan een baron — voor het eerst van zijn leven. Een brief van dank, met een verzoek om vergeving en — zou ik dat wel schrijven, moeder, is het niet ongepast, na alles, wat er gepasseerd is? — en als hij voor den baron soms eens een karweitje mocht doen, als het zo eens te pas kwam, een timmerreparatie of zo, dan hield hij zich beleefd aanbevolen, die zich noemt, Uw dienstwillige Wouter Walink, timmerman, Rietdwarstraat 44 bis, Utrecht.

Zo. Vader las hem over. Moeder las hem. Het was goed. Wout wilde hem lezen, voor de taalfouten, zei hij.

„Niets mee te maken. Haal jij maar een postzegel op het hoekje.”

Walink postte hem zelf. —

INHOUD

	Blz.
1. Rijkdoms zorg	7
2. De legende	14
3. De verovering	26
4. De ontdekking	38
5. Verslagenheid	45
6. De reparatie	51